

**Міністерство освіти і науки України Ніжинський
державний університет імені Миколи Гоголя Факультет
філології, історії та політико-юридичних наук Кафедра
всесвітньої історії та міжнародних відносин**

291 Міжнародні відносини, суспільні
комунікації та регіональні студії

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього рівня *магістр*

Культурна дипломатія КНР в сучасній системі міжнародних відносин

студента Васьковського Олексія Вікторовича

Науковий керівник:

доктор історичних наук, професор кафедри
всесвітньої історії та
міжнародних відносин **Кучменко
Е.М.**

Рецензенти:

доктор педагогічних наук, професор
Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова
Козир А.В.

Кандидат історичних наук, доцент

Ніжинського державного університету
імені Миколи Гоголя

Мартиненко В.В.

Допущено до захисту

кандидат історичних наук, в. о.
завідувач кафедри всесвітньої історії та

Ніжин – 2023   Робота є дослідженням особливостей культурної дипломатії в сучасній системі міжнародних відносин. Культурна дипломатія виступає як ефективний інструмент у сучасному світі, сприяючи встановленню міцних зв'язків та підтримці дружніх стосунків між народами. Робота охоплює вивчення стратегій, методів та інструментів, які КНР використовує для просування своєї культури та ідей на міжнародній арені. В роботі зазначено, що зростаючий економічний вплив КНР та його геостратегічне розташування надають особливу актуальність культурній дипломатії країни. Досліджено виклики, які впливають на ефективність культурної дипломатії КНР та зазначено напрями вирішення проблемних питань. Також зазначено основні характеристики Китайських конфуціанських інститутів.

Ключові слова: культурна дипломатія, конфуціанський інститут, м'яка сила, філософія, міжкультурний діалог.

Abstract: This study explores the characteristics of cultural diplomacy in the contemporary system of international relations. Cultural diplomacy serves as an effective tool in the modern world, fostering strong connections and friendly relations among nations. The study examines the strategies, methods, and instruments employed by China to promote its culture and ideas on the international stage. It highlights the increasing economic influence of China and its geostrategic location, which give particular significance to the country's cultural diplomacy efforts. The challenges influencing the effectiveness of China's cultural diplomacy are analyzed, along with proposed directions for addressing these issues. Additionally, the article discusses the key features of Chinese Confucius Institutes as a notable aspect of China's cultural diplomacy.

Keywords: cultural diplomacy, Confucius Institute, soft power, philosophy, intercultural dialogue.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОГО	8
КУРСУ КНР	8
1.1 Китай в сучасному світі: міжнародно-політичний аспект	8
1.2 Зовнішньополітична стратегія Китаю	15
1.3 М'яка сила як інструмент зовнішньої політики Китаю	25
1.4 Публічна дипломатія – як інструментарій зовнішньої політики Китаю...	31
Висновки до розділу 1	36
РОЗДІЛ 2 КУЛЬТУРНА ДИПЛОМАТІЯ КНР: АНЛІЗ ТА	37
ПРОБЛЕМАТИКА	37
2.1 Вплив культурної спадщини та традицій на культурну дипломатію	37
КНР	37
2.2 Культурна дипломатія КНР: інститути, інструменти та проблеми	44
2.3 Стратегія культурної дипломатії КНР	50
Висновки до розділу 2	55
РОЗДІЛ 3 ПЕРСПЕКТИВИ МОДЕРНІЗАЦІЇ КУЛЬТУРНОЇ	57
ДИПЛОМАТІЇ КНР	57
3.1 Sharp-дипломатія Китаю у сучасних міжнародних відносинах.....	57
3.2 Рекомендації щодо збільшення ефективності та впливу культурної	61
дипломатії КНР	61
3.3 Порівняння та особливості національних моделей «м'якої сили» КНР і США	66
Висновки до розділу 3	72
ВИСНОВКИ	73

ВСТУП

Актуальність теми роботи. Культурна дипломатія, яка розглядається в контексті Китайської Народної Республіки (КНР), є одним з важливих інструментів зовнішньої політики країни. Завдяки своїй великій культурній спадщині, КНР вдається використовувати культурну дипломатію як стратегічний інструмент для досягнення своїх політичних, економічних та геополітичних цілей на міжнародній арені.

Актуальність теми полягає в тому, що КНР в останні десятиліття активно розвиває свою культурну дипломатію та засоби м'якої сили, виходячи за межі своїх кордонів. Зосереджуючись на підтримці свого геополітичного впливу, КНР використовує культурну дипломатію для підкріплення своєї ролі як глобального гравця та підвищення своєї міжнародної привабливості.

Ця тема є актуальною через ряд ключових факторів. По-перше, КНР є другою найбільшою економікою світу та є однією з провідних сил у міжнародних відносинах. Тому, використовуючи культурну дипломатію, КНР може поширювати свої цінності, ідеологію та інтерпретацію світових подій, впливаючи на глобальну арену.

По-друге, розвиток технологій та зростання засобів масової інформації створюють нові можливості для розповсюдження культури і впливу держави. КНР використовує інтернет, соціальні медіа, кіно, музику та інші культурні форми для просування своєї культури та цінностей на глобальному рівні, привертаючи увагу та впливаючи на міжнародне сприйняття Китаю.

По-третє, КНР використовує культурну дипломатію як засіб підтримки дипломатичних відносин та співробітництва з іншими країнами. Шляхом спільних культурних проєктів, обміну мистецтвом, освітніми програмами та іншими формами культурного взаємодії, КНР прагне зміцнити свої

дипломатичні зв'язки, розширити торговельні стосунки та підтримувати мир та стабільність у світі.

Через розповсюдження своєї культури, КНР може створювати позитивний образ своєї нації, залучати туристів, інвесторів та іноземних студентів, сприяючи своєму економічному розвитку та міжнародному впливу.

У зв'язку з цим, вивчення культурної дипломатії КНР в сучасній системі міжнародних відносин є актуальним та важливим завданням. Це дозволить розкрити роль культури як інструменту зовнішньої політики КНР, проаналізувати її стратегії та методи, а також визначити вплив культурної дипломатії КНР на сучасний глобальний порядок.

Об'єктом дослідження є культурна дипломатія Китайської Народної Республіки (КНР).

Предметом дослідження є роль та значення культурної дипломатії КНР в сучасній системі міжнародних відносин.

Метою дослідження є аналіз культурної дипломатія КНР в сучасній системі міжнародних відносин

Для виконання сформульованої мети дослідження, нами були поставлені наступні завдання:

1. Проаналізувати міжнародно-політичні аспекти становища Китаю в сучасному світі.
2. Розглянути зовнішньополітичну стратегію Китаю.
3. Дослідити «м'яку силу» як інструмент зовнішньої політики Китаю.
4. Дослідити публічну дипломатію як інструментарій зовнішньої політики Китаю.
5. Проаналізувати вплив культурної спадщини та традицій на культурну дипломатію КНР.
6. Розглянути інститути, інструменти та проблеми культурної дипломатії КНР.

7. Охарактеризувати основні аспекти стратегії культурної дипломатії КНР.
8. Визначити роль Sharp-дипломатії Китаю у сучасних міжнародних відносинах.
9. Надати рекомендації щодо збільшення ефективності та впливу культурної дипломатії КНР.
10. Порівняти національні моделі «м'якої сили» КНР і США.

Характеристика джерельної та історіографічної бази. Для підготовки дипломної роботи про культурну дипломатію КНР в сучасній системі міжнародних відносин можуть бути використані різноманітні джерела та історіографічні ресурси, а саме: офіційні заяви та документи, монографії, академічні журнали та статті, електронні ресурси, ЗМІ.

Робота ґрунтується на аналізі науково-методичної літератури, методичних посібників, наукових статей, періодичних видань та напрацювань сучасних та попередніх та вчених і дослідників, а саме: В. М. Бебик, А. А.

Назаренко, В. Петров, К. А. Тарабарко, М. Nichols, R. Blackwill, L. Silver тощо.

Методи дослідження в роботі використані такі:

- пошуковий по наявній методичній та науковій літературі із аналізом знайденого матеріалу (Цей метод дозволив зібрати необхідний матеріал для подальшого аналізу; після збору відповідної літератури був проведений аналіз знайденого матеріалу, що стосується культурної дипломатії. Це дало змогу отримати загальне уявлення про тему дослідження та існуючі підходи до неї);
- індукція та дедукція (в процесі дослідження було застосовано індуктивний метод для вивчення конкретних випадків культурної дипломатії КНР та дедуктивний метод для формулювання загальних висновків та принципів);
- з'ясування причинно-наслідкових зв'язків (методж використаний, щоб зрозуміти, як культурна дипломатія КНР впливає на міжнародні відносини та розвиток країни);

- абстрагування та конкретизація (через аналіз досліджуваної проблеми були виділені загальні поняття та принципи (абстрагування), які в подальшому були конкретизовані на прикладах, що відповідали предмету дослідження).

Наукова новизна отриманих результатів полягає у тому що, дослідження використовує комплексний підхід до аналізу культурної дипломатії КНР, охоплюючи різні аспекти, включаючи історичний контекст, стратегії, інструменти та результати дипломатичних зусиль. Це дозволяє отримати більш повне розуміння ролі культурної дипломатії у міжнародних відносинах.

Дослідження зосереджується на ролі культурної дипломатії КНР у сучасній системі міжнародних відносин, враховуючи сучасні геополітичні та економічні тенденції. Це дозволяє виявити особливості та вплив культурної дипломатії КНР на сучасний світовий порядок.

Практичне значення отриманих результатів полягає в наявності теоретичного матеріалу по дослідженню, відсіяного з-поміж іншого в процесі пошуку інформації по темі, та в систематизації матеріалу напрямку дослідження. Проведене дослідження має більш глибокий ступінь аналізу напрямку дослідження, спираючись на попередні дослідження вчених, дисертантів та дослідників напрямку дослідження.

Результати дослідження можуть мати вплив на розробку та вдосконалення дипломатичної стратегії КНР. Рекомендації, отримані з дослідження, можуть сприяти формуванню більш просунутої та збалансованої стратегії. Результати дослідження можуть мати важливе значення для міжнародних відносин. Розуміння ролі культурної дипломатії КНР сприятиме побудові довіри між країнами та уникненню конфліктів. Культурний аспект може бути ключовим фактором у формуванні більш конструктивного та співробітництва спрямованого підходу до міжнародних відносин. Також результати дослідження можуть мати практичний вплив на розвиток економічних відносин. Використання культурної дипломатії може сприяти привабливості КНР для

інвестицій та розширенню торговельних відносин. Розуміння та використання культурних особливостей можуть стимулювати спільні проекти та співробітництво з іншими країнами.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОГО КУРСУ КНР

1.1 Китай в сучасному світі: міжнародно-політичний аспект

Китай, зі своєю багатовіковою історією та населенням, що налічує понад 1,4 мільярда людей, займає вагомe місце в сучасному світі. Країна, що швидкими темпами розвивається та зміцнює своє геополітичне впливове положення, Китай активно залучається до міжнародної арени та визначає глобальні тренди. Його роль у сучасній міжнародній політиці набуває все більшого значення, викликаючи як захват, так і суперечки серед країн та експертів.

За останні десятиліття Китай пережив значний економічний та технологічний бум, ставши другим за величиною світовим економічним гігантом після США. Його швидкий розвиток, особливо з початку реформ 1970х років, став можливим завдяки успішній стратегії відкритості до світу та активному залученню іноземних інвестицій. Китай сьогодні виробляє та експортує значну кількість товарів, має великий вплив на глобальні ринки та відіграє важливу роль у світовій економіці.

Однак, зростання впливу Китаю не обмежується лише економічною сферою. Країна активно розширює свої геополітичні амбіції, використовуючи різні інструменти зовнішньої політики. Ключовим елементом стратегії Китаю є Ші-Цзянський проект, який спрямований на зміцнення торговельних та інфраструктурних зв'язків Китаю з країнами Євразії, Африки та Океанії.

Геополітична стратегія Китаю викликає все більший інтерес у світі, оскільки ця країна стає активним учасником регіональних та глобальних справ. Геополітичне положення Китаю в Азії, оточеному океанами та сусідніми

державами, надає йому стратегічну перевагу і можливості впливати на події у регіоні [31].

Одним з ключових аспектів геополітичної стратегії Китаю є розширення своєї впливової зони. Країна активно розбудовує та утримує велику флотилію, що дозволяє їй контролювати морські маршрути. Китай також вкладає значні зусилля у розвиток своєї військово-промислової бази, зокрема зосереджуючись на розвитку технологій, що мають військовий потенціал, таких як кібербезпека, космічні дослідження та високотехнологічна зброя.

Китай також активно просуває свої економічні інтереси за межами своїх кордонів. Проект «Один пояс, один шлях» (OneBeltOneRoad) є чітким прикладом геополітичної стратегії Китаю. Ця ініціатива спрямована на зміцнення торговельних та інфраструктурних зв'язків Китаю з країнами Євразії, Африки та Океанії. Вона передбачає будівництво нових шляхів сполучення, морських портів, залізничних та автомобільних магістралей, що створює геополітичну мережу, яка посилює вплив Китаю та забезпечує йому доступ до нових ринків та ресурсів.

Окрім розширення свого впливу та економічного проникнення, Китай активно займається розбудовою регіональних альянсів та міжнародних партнерств. Китай став одним з ініціаторів та активним учасником формування регіональних організацій, таких як Шанхайська організація співробітництва (ШОС) та БРІКС. Ці організації не лише зміцнюють регіональну стабільність, але й дозволяють Китаю зайняти активну роль у формуванні правил гри в міжнародній політиці та економіці [22, с. 100–101].

Геополітична стратегія Китаю також проявляється в його підході до конфліктних ситуацій та глобальних проблем. Китай зосереджується на забезпеченні своїх власних інтересів та невтручанні у воєнні конфлікти та режимні зміни. Він сприяє дипломатичним рішенням та мирним перемовинам, особливо в рамках принципу невтручання во внутрішні справи інших країн.

Основною метою проекту «Один пояс, один шлях» є зміцнення геополітичного та економічного впливу Китаю, створення нових торгових шляхів, забезпечення доступу до ринків, ресурсів та технологій, а також сприяння економічному розвитку регіонів, через які пролягає ініціатива.

Основні компоненти проекту включають будівництво транспортних зв'язків, таких як шляхи, залізниці, порти та аеропорти, розвиток енергетичних інфраструктур, спорудження індустріальних зон, створення вільних торговельних зон та зближення законодавства та нормативно-правового середовища. Китай активно інвестує у проекти будівництва інфраструктури, які зв'язують його з країнами-учасницями ініціативи.

Один з ключових аспектів проекту – розвиток морського шляху. Китай вкладає значні зусилля у модернізацію та розширення своїх морських портів, а також розвиток морських торгових маршрутів. Це дозволяє Китаю забезпечити ефективний транспортний зв'язок з країнами Європи, Африки та інших регіонів. Китай активно розширює свою морську присутність, інвестуючи у розвиток морських терміналів та створюючи нові морські шляхи, які забезпечують йому більшу геополітичну й економічну вагу.

Проект «Один пояс, один шлях» також має великий потенціал для сприяння економічному розвитку регіонів, які беруть участь у ньому. Великі інвестиції з боку Китаю можуть стимулювати ріст торгівлі, залучення іноземних інвестицій, розвиток інфраструктури та створення нових робочих місць. Однак, виникають питання щодо залежності цих країн від китайських інвестицій, можливості накопичення зовнішнього боргу та впливу на місцеві економіки.

Проект «Один пояс, один шлях» також стикається з різними викликами та критикою. Деякі країни вважають, що цей проект може сприяти зростанню геополітичного впливу Китаю та веде до дисбалансу в економічних відносинах. Також існують обурення щодо екологічних наслідків, порушення прав людини та недостатньої прозорості в процесі реалізації проекту.

Загалом, проект «Один пояс, один шлях» має значний вплив на геополітичну ситуацію та економічний ландшафт в регіоні. Він представляє можливості та виклики для учасників ініціативи, впливає на геополітичну балансування та розвиток торговельних відносин між країнами [18, с. 670–671].

Роль Китаю в світовій економіці стає все більш визначальною і впливовою. За останні десятиліття країна вийшла на перший план як одна з найбільших світових виробників та експортерів товарів. Завдяки своїй великій робочій силі, потужному промисловому сектору та широкому асортименту продукції, Китай здатний задовольняти внутрішні та зовнішні потреби ринку.

Китай є провідною світовою державою в галузях, таких як виробництво електроніки, текстилю, одягу, автомобілів та інших промислових товарів. Він також став сильним гравцем у глобальному ланцюжку постачання, забезпечуючи компоненти та проміжні товари для багатьох інших країн. Китайські компанії активно розширюють свою глобальну присутність шляхом інвестування в іноземні підприємства та придбання технологій та брендів.

Торгівельні відносини Китаю з іншими країнами мають значний вплив на світову економічну систему. Китай є найбільшим експортером товарів у світі, що створює значну торговельну надлишковість. Відносини Китаю з країнами імпортерами відіграють важливу роль у балансу торгівлі та економічному зростанні цих країн. Однак, така велика залежність від китайських експортних товарів може виникати ризик для інших економік у випадку зміни торговельної політики Китаю або збільшення конкуренції.

Наслідком економічної сили Китаю є його роль як одного з ключових учасників глобального фінансового ринку. Китай активно залучається до міжнародних фінансових інституцій, таких як Міжнародний валютний фонд та Світовий банк, і став одним з найбільших учасників світового ринку облігацій та інвестицій [22, с. 100–101].

Китай також розвиває власні фінансові інструменти та установи, щоб зміцнити свою роль у глобальній фінансовій системі. Наприклад, створення Міжнародного банку співробітництва (Азіатського інфраструктурного банку) та

Фонду «Один пояс, один шлях» надає Китаю більшу впливовість у фінансовому секторі та змогу фінансувати проекти в регіонах, пов'язаних з ініціативою «Один пояс, один шлях».

Однак, економічна міць Китаю також супроводжується викликами та ризиками. Зростаючий дефіцит у торгівлі та надмірний вирівнювання платіжного балансу можуть створити дисбаланс у світовій економічній системі. Також існує загроза виникнення торговельних конфліктів та застосування протекціоністських заходів з боку інших країн.

Усупереч цьому, Китай зобов'язаний забезпечити стале й збалансоване економічне зростання, розвивати внутрішній споживчий ринок, сприяти інноваціям та підтримувати відкритість у торгівлі та інвестиціях. Такий підхід сприятиме стабільності в світовій економічній системі та сприятиме спільному розвитку всіх країн.

Загалом, роль Китаю в світовій економіці і його торговельні відносини з іншими країнами мають значний вплив на глобальну економічну систему.

Розвиток Китаю став джерелом можливостей і викликів для багатьох країн.

З одного боку, Китай є важливим ринком збуту для багатьох країн, що сприяє їх експортному потенціалу та економічному зростанню. Широкий спектр китайських товарів і послуг задовольняє попит як внутрішнього, так і зовнішнього ринку. Багатонаціональні компанії також встановлюють свої філії в Китаї для використання його дешевої праці та розвитку нових ринків.

З іншого боку, розмір і конкурентоспроможність китайського експорту можуть створювати проблеми для інших країн. Національні виробники у багатьох галузях зіштовхуються зі значною конкуренцією з боку китайських товарів, що може вплинути на їхню конкурентоспроможність та зайнятість. Також, деякі країни стурбовані нерівними умовами конкуренції, які можуть бути спричинені державними субсидіями та іншими заходами, що підтримують китайську промисловість [1, с. 287–288].

Крім торговельних відносин, Китай активно розширює свої інвестиції в різні країни, особливо в рамках ініціативи «Один пояс, один шлях».

Китай, як одна з найбільших світових держав, відіграє важливу роль у вирішенні глобальних проблем. В останні роки Китай виявив активність і зобов'язання стосовно багатьох міжнародних викликів та проблем.

Одним із найбільш важливих глобальних викликів є зміна клімату. Китай є найбільшим світовим виробником парникових газів, але одночасно він також зробив значні кроки у напрямку зменшення своїх викидів. Китай активно розвиває відновлювану енергетику, вкладає значні кошти у сонячні та вітрові електростанції, а також зобов'язався досягти піку викидів парникових газів до 2030 року та досягти карбонової нейтральності до 2060 року.

Щодо енергетичної безпеки, Китай займає визначальну позицію як споживач та імпортер енергоресурсів. Він веде активну політику диверсифікації джерел енергії та постачальників, розвиває альтернативні джерела енергії та залучається до проектів міжнародного співробітництва у сфері енергетики, таких як спорудження газопроводів та енергетичних інфраструктур.

У боротьбі зі світовими пандеміями, Китай був однією з перших країн, що стикалися зі спалахом COVID – 19. Він вживав енергійних заходів для стримування поширення вірусу та надавав допомогу іншим країнам, надсилаючи медичні ресурси та експертну підтримку. Китай також активно працює на міжнародному рівні для спільної координації боротьби з пандеміями. Він бере участь у міжнародних форумах та організаціях, таких як Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ), де спільно визначається стратегія та обмінюються досвідом щодо протидії пандеміям. Крім того, Китай активно розробляє та виробляє власні вакцини проти COVID – 19 та надає їх іншим країнам за договорами про постачання [18, с. 672].

Щодо боротьби з тероризмом та іншими глобальними загрозами, Китай приділяє велику увагу зміцненню своїх національних безпекових заходів та співпраці з іншими країнами. Він активно співпрацює з міжнародними

організаціями, такими як Організація Об'єднаних Націй (ООН) та Інтерпол, у сфері обміну інформацією, розслідування та притягнення до відповідальності злочинців.

Варто відзначити, що хоча Китай активно займається глобальними проблемами, його дії і підходи можуть викликати різні оцінки. Деякі країни сприймають його діяльність як сприятливу, тоді як інші стурбовано ставляться до його ролі як до випробування для міжнародної системи та геополітичних відносин.

Загалом, роль Китаю у вирішенні глобальних викликів є складною та багатогранною. Він постійно вдосконалює свої підходи та співпрацює з іншими країнами для досягнення спільних цілей.

Участь Китаю в міжнародних організаціях є важливим аспектом його зовнішньої політики та його міжнародного статусу. Китай став членом багатьох впливових міжнародних організацій і активно бере участь у їхній роботі.

Одна з найвідоміших організацій, у яких Китай є членом, – це Організація Об'єднаних Націй (ООН). Китай є постійним членом Ради Безпеки ООН з правом вето та активно бере участь у різних групах та комітетах ООН. Він сприяє укріпленню світового миру та безпеки, гуманітарному розвитку та рішенню глобальних проблем.

Китай також є членом Світової торговельної організації (СОТ) і відіграє важливу роль у глобальній торгівлі та розвитку міжнародних торговельних відносин. Він активно захищає свої економічні і торговельні інтереси, а також бере участь у переговорах щодо укладання міжнародних торговельних угод.

Крім того, Китай є членом Міжнародного валютного фонду (МВФ) та інших фінансових організацій, де він співпрацює з іншими країнами з метою забезпечення стабільності світової фінансової системи та розвитку міжнародних фінансових стандартів [22, с. 103–104].

Участь Китаю в міжнародних організаціях відображає його зростаючу роль у світі і його бажання співпрацювати з іншими країнами для досягнення спільних

цілей. Вона також створює можливості для Китаю впливати на прийняття міжнародних рішень та формування глобальної політики. Завдяки своїй економічній міці, Китай може мати значний вплив на прийняття рішень в галузі торгівлі, фінансів, розвитку та інших сферах.

Загалом, участь Китаю в міжнародних організаціях відображає його бажання співпрацювати з іншими країнами для вирішення спільних проблем та зміцнення своєї глобальної позиції. Це відкриває можливості для спільної дії та розвитку міжнародного порядку, але вимагає також постійної дискусії, взаєморозуміння та вирішення потенційних викликів та розбіжностей між країнами.

Отже, узагальнюючи вище викладене, можна сказати, що Китай грає суттєву роль в сучасному світі з міжнародно-політичного аспекту. Він проявляє активність у глобальній політиці, залучаючи регіони та країни до своїх ініціатив, таких як «Один пояс, один шлях». Участь Китаю в міжнародних організаціях, його економічна міць та здатність впливати на глобальні проблеми свідчать про його зростаючий вплив у світовій арені. Взаємодія з Китаєм вимагає постійної дискусії, співпраці та розв'язання розбіжностей, але вона також відкриває можливості для спільного розвитку та розв'язання глобальних викликів.

1.2 Зовнішньополітична стратегія Китаю

Вплив китайської економіки на глобальну систему можна порівняти з впливом англійської промислової революції у другій половині XIX століття, розвитком західної частини Сполучених Штатів в кінці XX століття та надшвидкою індустріалізацією Японії після Другої світової війни. Китай, у свою чергу, в останні роки позиціонує себе як повноправний гравець на арені міжнародної політики, з метою отримати більш значущу роль на глобальному рівні. Він активно наголошує свої позиції як країни, що розвивається, та шукає нових партнерів, зокрема з поясу «Південь-Південь».

Китай зміцнив свої стратегічні економічні відносини з Африкою, Латинською Америкою та Близьким Сходом, створюючи форуми співробітництва та бізнесові ради. Це дало йому можливість отримати доступ до первинних товарів і посилити свої експортні ринки. Таким чином, Китай став важливим гравцем у світовій економіці та геополітиці, а його вплив на глобальну систему можна порівняти з впливом раніше згаданих історичних подій.

Зовнішня політика Китаю ґрунтується на тритисячному досвіді просування своїх інтересів у міжнародних відносинах та спирається на принципи китаєцентризму. Одним з ключових принципів, що витікають з ідеї китаєцентризму, є залучення інших народів до китайської цивілізації шляхом асиміляції, приєднання або завоювання. Зовнішня політика Китаю характеризується послідовністю та адаптивністю.

Китай застосовує таку стратегію, переважно, щодо своїх сусідніх народів, які за своїм потенціалом (населенням, територією, економічною та військовою потужністю тощо) значно відстають від нього. Однією з основних концепцій, яка походить ще з середини ХХ століття й залишається актуальною, є «п'ять принципів мирного існування» (взаємна повага територіальної цілісності й суверенітету, ненапад, невтручання у внутрішні справи, рівність і взаємна вигода, мирне співіснування) [8, с. 219].

Ще одна важлива концепція, яка була введена в сучасну стратегію Китаю, – це теорія «миру і розвитку», яку вперше оголосив Ден Сяопін у жовтні 1984 року. Згідно з цією теорією, «найбільшими стратегічними проблемами в сучасному світі, що мають глобальний характер, є проблема миру і економічна проблема».

Головна особливість цих принципів полягає в їхній спрямованості на довгострокову історичну перспективу. Китай продовжує дотримуватися концепції мирного підйому своєї країни, проте акценти в цьому процесі змінюються. Загалом вважається, що для досягнення успішного та тривалого розвитку необхідно бути готовими вживати заходи, які не завжди мирні.

Тому Китай збільшує свої військові витрати, модернізує збройні сили і вдосконалює військову доктрину. Вживаються заходи для підвищення бойової готовності та піднесення бойового духу військ, з метою забезпечення їхньої готовності виконувати будь-які рішення, що приймаються політичним керівництвом.

Незважаючи на дискусії та обговорення проблем, пов'язаних з ростом багатства та впливу Китаю на світову економіку, керівники Китаю продовжують запроваджувати масштабні ініціативи щодо розвитку своєї економіки. Окрім відомих і обговорюваних ініціатив, таких як «Один пояс – один шлях» і Азіатський банк інфраструктурних інвестицій, можна згадати, наприклад, обіцянку внести 1 млрд доларів в Фонд миру та розвитку, створений під егідою ООН. Деякі китайські аналітики навіть вважають, що за цими масштабними проектами стоїть концептуальна основа – повноцінна теорія мирного розвитку [7, с. 660].

Після виступу Сі Цзіньпіна з резонансними заявами про регіональний та міжнародний розвиток як фундамент безпеки у всьому світі, кількість прихильників цієї точки зору, безумовно, збільшиться. Під керівництвом Сі Цзіньпіна Китай перейшов з етапу «досягнення економічного благополуччя» до етапу «завоювання лідерських позицій у світі». Це не означає, що завдання економічного благополуччя стали менш важливими, але тепер Китай, завдяки своєму накопиченому потенціалу, може дозволити собі ризикувати та проводити самостійну зовнішню політику. Увага політики змістилась зі спрямованості на США на країни регіону, які одночасно є об'єктами військового тиску та економічних ініціатив. Китай, хоча ще не створив власний торговий блок до підписання угоди про Транс-Тихоокеанське партнерство, все ж рішуче рухається в напрямку створення Всеосяжного регіонального економічного партнерства, до якого вже виразили готовність приєднатись більшість країн Південно-Східної Азії.

Китай продовжує виступати з масштабними ініціативами розвитку економіки, не зважаючи на дебати та суперечки, що виникають у зв'язку з його

зростаючим багатством та впливом на світову сцену. Керівництво Китаю визначило розвиток як стратегічний пріоритет, а нові акценти та ініціативи свідчать про зміну підходу. Велика увага приділяється економічному зростанню, але зростають також військові витрати, модернізується збройна сила та військова доктрина. Китай вживає заходів для підвищення бойової готовності своїх військ та забезпечення їх здатності виконувати будь-які рішення політичного керівництва.

Головна сфера діяльності, яка дозволяє Китаю претендувати на статус провідної регіональної та глобальної держави, залишається економіка. Однак, зовнішньоекономічна активність Китаю все більше переплітається з геополітикою. Розвиток цього симбіозу розподіляється на різні напрямки. У зв'язку з цим, завдання зовнішньої політики Китаю стають більш складними й різноманітними [13, с. 250–251].

Зі зростанням економічної потужності Китаю прийшли його геополітичні переваги на світовій арені, а також міжнародне визнання його як «світового центру сили». Китайські керівники мають великий авторитет у всьому світі. Багато європейських країн зараз розглядають Китай як ключового партнера для посилення свого внутрішнього зростання. Африканські лідери вважають Китай незамінним елементом економічного розвитку своїх країн, особливо в області інфраструктури та бізнесу. Так само, економічні гуру і бізнес-лідери з Латинської Америки сприймають Китай на рівні, як і США. Здається, Китай і Японія після періоду напружених відносин будуть прикладати максимальні зусилля для покращення своїх відносин. Подібно до США після Другої світової війни, Китай вкладає значні фінансові ресурси в побудову міцних економічних та інфраструктурних зв'язків з країнами по всьому світу. Це дозволяє іншим країнам збільшити свій власний ріст, що в свою чергу зміцнює глобальне економічне і геополітичне лідерство Китаю.

У центрі зовнішньополітичної стратегії Китаю знаходиться концепція «нового типу відносин між великими країнами», зокрема між США і Китаєм. Ця новація полягає в тому, що Китай прагне встановити відносини з США,

уникнувши прямої конфронтації, і базується на таких принципах. По-перше, Китай не змінює світовий порядок, керований Сполученими Штатами, але веде конкуренцію в його рамках. По-друге, Китай наголошує на взаємній повазі своїх інтересів зі стороною США, хоча інтерпретація цих інтересів може бути різною. І по-третє, Китай намагається проводити збалансовану політику. Для збалансування впливу США, Китай зміцнює зв'язки з Росією, Європою, Африкою. У відповідь на стратегічне переміщення США в Азію, Китай висуває проекти континентального і морського Шовкового шляху.

Інфраструктурна активність Китаю набуває широкого розмаху в різних регіонах світу. Важливим пріоритетом зовнішньої політики Китаю є встановлення тісних відносин зі сусідніми країнами та країнами, що розвиваються. Проте, незважаючи на тісні економічні зв'язки, справжнє добросусідство не завжди досягається, особливо у випадках, коли існують територіальні розбіжності та негативна історична пам'ять. Китай є головним економічним партнером для Японії. Проте, відносини між ними, як офіційні, так і неофіційні, часто далекі від партнерських і навіть можуть стати ворожими. Територіальні спори, зокрема щодо островів Сенкаку (Дяоюйдао) у СхідноКитайському морі, значно ускладнюють відносини. Китай не може забути про злочини, які вчинили японські окупанти на його території під час Другої світової війни, і має побоювання щодо відродження японського мілітаризму [34].

У Китаї складаються непрості відносини зі сусідніми країнами в Південно-Східній Азії, особливо в контексті проблеми суверенітету. Китай активно збільшує свою присутність у спірних водах Південно-Китайського моря та рішуче відкидає втручання США у свої конфлікти з сусідами, а також відмовляється визнавати міжнародний арбітраж. Він наполягає на тому, щоб всі суперечки вирішувалися на двосторонній основі. Для забезпечення такого підходу використовуються економічний і політичний тиск, а також заохочення. Зовнішньополітична активність Китаю відповідає настроям більшості китайського суспільства і сприяє підтримці стабільності.

Протягом останнього десятиліття Південно-Китайське море стало однією з найбільш нестабільних гарячих точок у Східній Азії. Країни, такі як Китай, В'єтнам, Філіппіни, Малайзія, Бруней і Тайвань, змагаються за територіальну належність до певних частин моря. Ці територіальні претензії, які переплітаються, спричинили дипломатичні та навіть військові кризи в останні роки. Зважаючи на те, що Південно-Китайське море містить численні острови з багатими мінеральними і енергетичними ресурсами, а також з тим, що майже третина світового морського судноплавства протікає через його води, стратегічне значення цього моря для країн регіону очевидне. Однак для Китаю контроль над Південно-Китайським морем має більше значення, ніж просто практичне, і прямо пов'язаний з зовнішньополітичною стратегією Пекіна. Це стосується його здатності захищати свої історичні морські претензії за збереження «політики невтручання», що була встановлена колишнім китайським лідером Ден Сяопіном у 1980 році.

Початок XXI століття був відзначений активізацією процесу перетворення Китайської Народної Республіки з регіональної сили в глобальну наддержаву. Цей процес включає не лише активне розширення геополітичного впливу Китаю по всьому світу, але й формування нових напрямків геостратегії, таких як Африка, Латинська Америка, Близький Схід, Арктика і Антарктида. Це обумовлено перш за все швидким економічним розвитком країни, новими геополітичними амбіціями і зростаючим військовим потенціалом [31].

В Китаї вважають, що ефективний контроль, здійснюваний тривалий час над стратегічними регіонами поза межами своїх національних кордонів, особливо в економічному плані, може привести до потенційного зміщення цих кордонів. Китай використовує стратегію побудови «гармонійного світу» на основі «м'якої сили» (інвестицій, торгівлі, гуманітарної допомоги) і «добросусідства». Ці підходи в комплексі сприяють отриманню доступу до необхідних природних ресурсів, технологій та ринків, які важливі для життєвого благополуччя країни.

Наприклад, схожість позицій Китаю і країн ЛАК (Латинської Америки і Карибського басейну) сприяла їх політичному зближенню. Обидві сторони прагнули захищати інтереси держав третього світу, завершувати процес деколонізації, встановлювати новий міжнародний порядок, надавати фінансову допомогу країнам Азії, Африки та Латинської Америки. Китай також сам надавав допомогу країнам регіону, які оголосили свою «соціалістичну орієнтацію», наприклад, Гайані та Ямайці.

У той же час, з огляду на свої економічні інтереси, Китай підтримував дипломатичні відносини з Чилі після перевороту 1973 року і значно закуповував чилійську мідь [13, с. 252].

В лютому 2016 року Американська Рада з міжнародних відносин опублікувала доповідь під назвою «Сі Цзіньпін на глобальній арені: китайська зовнішня політика при сильному, але вразливому лідері». Автори доповіді, Роберт Блеквілл і КуртКемпбелл, зосередилися на аналізі дій Китаю на світовій арені під керівництвом сучасного голови китайської держави, якого вони вважають «найсильнішим лідером Китаю з часів Ден Сяопіна». Доповідь була підготовлена впливовими експертами, які мають значний досвід роботи в якості провідних радників з питань політики в Азіатсько-тихоокеанському регіоні за двох останніх президентів Сполучених Штатів: Роберт Блеквілл служив послом США в Індії і був членом експертної команди Джорджа Буша-молодшого, а КуртКемпбелл працював помічником державного секретаря з питань Східної Азії і Тихоокеанського регіону при адміністрації Барака Обами. Висновки, до яких вони прийшли, викликають значний інтерес.

Обидва експерти висловлюють думку, що Китайська Народна Республіка (КНР) є основним геостратегічним конкурентом для Сполучених Штатів Америки (США), і тертя між цими двома великими державами будуть існувати завжди. Особлива увага в доповіді приділена візиту китайського лідера до США у вересні 2015 року. За результатами цього візиту було зафіксовано, що між країнами «поглиблюється недовіра», і Сі Цзіньпін проявив себе як харизматичний політик, здатний швидко і ефективно реагувати на ініціативи

конкурента. За перефразуванням авторів, можна сказати, що сама особистість Сі Цзіньпіна становить певний бонус для сили зовнішньої політики Китаю і представляє виклик, з яким президенту США доведеться мати справу [1, с. 289].

У світогляді Сі Цзіньпіна надається більше уваги центральному положенню Комуністичної партії Китаю над професійним апаратом держави та комуністичною ідеологією порівняно з політичним прагматизмом. Це перша основа китайського націоналізму, який в контексті останніх подій швидкого піднесення Китаю можна охарактеризувати як взаємопереплетіння економічних досягнень, політичної ностальгії і національної образи, разом з новою культурою політичної впевненості в себе. Це явний відхід від ортодоксальної філософії Ден Сяопіна, яка стверджувала «приховуй свою силу, вичікуй час, ніколи не будь лідером».

Поняття «основних інтересів Китаю» є результатом його піднесення до певного рівня в епоху після Мао. Китайські ЗМІ почали використовувати термін «основні інтереси» приблизно з 2004 року, маючи на увазі проблеми суверенітету Китаю, включаючи Тайвань, Тибет і Сінцзян. У 2009 році державний радник Дай Бінго офіційно пояснив термін «основні інтереси Китаю» в трьох аспектах: фундаментальна система і державна безпека, державний суверенітет і територіальна цілісність, стабільний розвиток економіки і суспільства. З того часу сфера основних інтересів Китаю поширюється. Біла книга 2011 року додала до «основних інтересів Китаю» «мирний розвиток» і «національне воз'єднання».

Сі Цзіньпін надає велике значення центральній ролі Комуністичної партії Китаю порівняно з професійним апаратом держави та комуністичною ідеологією, а не політичному прагматизму. Це є основою китайського націоналізму, який відображається у швидкому розвитку Китаю та поєднує економічні досягнення, політичну ностальгію і національну самосвідомість. Це нова політична культура, яка відрізняється від підходу Ден Сяопіна, який закликав «приховувати свою силу, вичікувати час і не бути лідером» [10, с. 26–27].

Поняття «основних інтересів Китаю» виникло в епоху після Мао як результат піднесення Китаю до певного рівня. Починаючи з 2004 року, китайські ЗМІ почали використовувати цей термін, відносячи його до проблем суверенітету Китаю, включаючи Тайвань, Тибет і Сіньцзян. В 2009 році державний радник Дай Бінго офіційно пояснив, що «основні інтереси Китаю» включають фундаментальну систему і державну безпеку, державний суверенітет і територіальну цілісність, а також стабільний розвиток економіки і суспільства. З тих пір концепція «основних інтересів Китаю» поширилася. Наприклад, біла книга 2011 року додала до них «мирний розвиток» і «національне об'єднання».

Деякі дослідники стверджують, що Китай зацікавлений головним чином в розв'язанні внутрішніх проблем, тоді як інші вважають, що його інтереси вже виходять за межі простого суверенного територіального обмеження. Наприклад, такі питання, як територіальна приналежність першого ланцюга островів та Корейський півострів, вважаються основними інтересами Китаю. Нова концепція офіційної безпеки Китаю також заявила про ПівденноКитайське море як «основний інтерес». Після 18-го з'їзду Китайської комуністичної партії Китай став особливо принциповим у захисті своїх позицій щодо Тайваню, Південно-Китайського моря та інших питань, які стосуються його основних інтересів. Китай рішуче діє для захисту своїх основних інтересів та законних прав і встановив чітку межу неприйнятних дій. Розширення сфери «основних інтересів Китаю» викликає серйозну стурбованість у світі. Це свідчить про реальні стратегічні наміри Китаю у XXI столітті [11, с. 266].

Основні інтереси Китаю, як описані у резюме КевінаРадда, можна узагальнити наступними аспектами:

- Збереження позиції правлячої партії і соціалістичної системи.
- Збереження національної єдності материкового Китаю і регіонів, таких як Тибет, Сіньцзян, Внутрішня Монголія і Тайвань.
- Сприяння сталому економічному розвитку.
- Розвиток стабільних відносин з 14 сусідніми країнами.

- Розширення морської могутності Китаю, зокрема в ПівденноКитайському морі і Східно-Китайському морі.
- Поглиблення взаємовигідного співробітництва з країнами, що розвиваються.
- Продовження ролі в реформуванні нинішнього західного ліберального порядку, зокрема порядку, що очолюється Сполученими Штатами.

Сучасна зовнішня політика Китаю можна охарактеризувати як таку, що перебуває на стадії перезавантаження. Китай прагне не лише мати більшу вагу в міжнародних організаціях, а й фактично змінювати правила гри в глобальній політиці залежно від зміцнення своїх гео економічних та військових ресурсів. Зовнішня політика Китаю базується на основному національному інтересі – економічному виживанні, що спонукає його прагнути зміцнити свої позиції у різних регіонах світу, багатих на стратегічні ресурси, а також забезпечити шляхи їх транспортування. Зовнішня економічна експансія стає для Китаю життєво необхідною стратегією [11, с. 270].

Китай не лише демонструє стабільне економічне зростання, але також будує собі дійсно розвинену державу, зокрема в галузі високих технологій та високотехнологічного виробництва, що вже перетворюється на військову потужність. За останні двадцять років Китай пройшов великий шлях від країни, що розвивається, до другої найбільшої економічної сили світу та другого найбільшого витратами на армію після США. Деякі дослідники, зокрема О. Ломанов, відзначають, що політична система Китаю залишається стабільною і передбачуваною, незважаючи на прогнози про її можливе занепадання, що є більш рідкісним явищем у порівнянні з режимами Близького Сходу. Це зумовлено більшою гнучкістю колективного керівництва Політбюро ЦК КПК та обмеженням терміну перебування на політичних посадах до 10 років. Передача влади новій владній команді відбувається мирно і спокійно. Ця модель сама по собі створює ідеологічну конкуренцію для розвинутих демократичних суспільств. Однак дискусійним, але не менш важливим, є питання щодо реальних

планів Китаю щодо трансформації глобального геополітичного простору, його ролі в цих трансформаціях і актуальних геостратегічних напрямках Китаю.

1.3 М'яка сила як інструмент зовнішньої політики Китаю

У сучасних умовах глобалізації взаємозалежності держав, відносини між країнами будуються на основі різних форм співпраці або конфронтації. Ці взаємодії включають у себе всі країни світу, включаючи Китайську Народну Республіку (КНР). Сьогодні такі впливові міжнародні гравці, як США, Китай, Індія, держави Європи та Європейський Союз, прагнуть зайняти лідерську позицію у світі чи своєму регіоні. Вони використовують переговори, діалог та свою могутність або силу, в залежності від наявних ресурсів, для досягнення своїх цілей.

Незважаючи на використання «жорстких» форм сили державами на міжнародній арені, політичні теоретики та практики визнають зростаючу роль «м'яких» способів впливу. Ці способи включають в себе ідеологічні, економічні, культурно-ціннісні інструменти. Сьогодні кожна країна реагує на різноманітні виклики, використовуючи концепцію «м'якої» сили.

Концепція «м'якої» сили розглядає можливість впливу та переконання інших міжнародних гравців шляхом створення привабливості державою за допомогою нематеріальних активів, щоб змусити їх самостійно обрати запропоновану ідею або політику. Термін був запропонований Дж. Най на початку 1990-х років. Вчений вважав, що «м'яка» сила формується через привабливість культури, політичних цінностей та зовнішньої політики держави. Загалом, модель «м'якої» сили є однією з ідей західної суспільно-політичної думки, яка знайшла своє втілення у зовнішній політиці Китайської Народної Республіки (КНР) [7, с. 662].

Китай прагне знайти ідеологічну та культурну модель, яка була б привабливою і конкурентоздатною як для своїх громадян, так і для міжнародної громадськості. Розвиток економічного впливу та військових потужностей

Китаю, що представляє «жорсткий» компонент сили, сприяє посиленню його впливу на міжнародній арені. Усвідомлюючи різницю в режимах та моделях розвитку між Китаєм та могутніми державами Заходу, Китай намагається створити сприятливий імідж «мирного розвитку» (тобто «м'який» компонент сили) з метою уникнення прямих конфліктів з Заходом та пошуку союзників, які поділяють його цінності або не ставляться вороже до Китаю. Тому виникає потреба у дослідженні особливостей використання «м'яких» інструментів сили Китаєм, їх характеристик та оцінки ефективності таких методів для зміцнення впливу цієї країни на глобальному та регіональному рівнях.

Міжнародний статус Китаю визначається його роллю як континентального гіганта, який має великий вплив на глобальні геополітичні та економічні процеси. Китай є другою за величиною світовою економікою, постійним членом Ради Безпеки ООН, активно розвиває свої національні космічні програми та інформаційні технології. КНР також володіє ядерними зброями, має одну з найбільших та найсильніших армій у світі та виділяє значні кошти на військові потреби. З метою зміцнення своєї «жорсткої» сили Китаю потрібна також «м'яка» сила. Комуністична партія Китаю веде кампанію впливу, спрямовану на дві основні цілі: розширення впливу країни за кордоном та підвищення позитивного іміджу Китаю в усьому світі [25].

Згідно думки експертів, Китай щороку витрачає приблизно 10 млрд доларів на реалізацію політики «м'якої» сили, але існують дебати про її успішність. Китай та країни Заходу різним чином оцінюють стан «м'якої» сили КНР та її міжнародний вплив. Уряди, експерти та ЗМІ країн Заходу звертають увагу на відсутність свободи і демократії в Китаї, цензуру новин та видань і наголошують на слабкості або відсутності «м'якої» сили. З іншого боку, представники Китаю впевнені, що зростання його «жорсткої» економічної сили призведе до зміцнення «м'якої» сили, а його культурна «м'яка» сила вже успішно просувається за кордоном.

Для створення потрібного іміджу, що спонукає до співпраці, Пекін використовує як стандартні інструменти «м'якої» сили, так і характерні лише для нього. Китай надає значну увагу культурній «м'якій» силі, зокрема застосовує інструменти поширення культурних традицій, такі як Інститути та Класи Конфуція, виступи артистів, кінематографія, іномовлення, освітні обміни та «дипломатію панд», що акцентують на давній китайській цивілізації. Китай має значний культурний потенціал, але важко знайти оптимальний баланс між стародавністю і сучасністю. З іншого боку, варто враховувати, що керівництво з центру щодо застосування «м'якої» сили та цензура сучасної культури всередині країни ускладнюють розвиток культурного експорту, яким володіють держави регіону, такі як Японія, Індія і Південна Корея.

Поширення культурної «м'якої» сили Китаю, зокрема в країнах Заходу, стикається зі значними викликами, зокрема через саму китайську мову. Хоча популярність китайської мови у світі повільно зростає, цього недостатньо для конкуренції з англійським контентом. У цьому контексті Китай робить ставку на розширення діяльності Інститутів Конфуція за кордоном. Наразі існує близько 500 таких освітніх установ, які пропагують китайську культуру та мову. Однак, ці інститути були пов'язані з критикою з боку країн Заходу через надмірний партійний контроль, пропаганду та порушення інтелектуальної власності.

Варто зазначити, що Китай навчається на своїх помилках. У липні 2020 року було оголошено, що управління Інститутами Конфуція буде передано з урядового департаменту Ханбан до громадської організації «Китайська фундація міжнародної освіти», яка створена представниками університетів та компаній. Це має дистанціювати Інститути від державного контролю та мінімізувати звинувачення щодо політичного впливу [28].

Отже, Китай усвідомлює необхідність змін у використанні інструментів «м'якої» сили, включаючи Інститути Конфуція, з метою створення більш довірливого та менш політизованого образу у світі.

Особливості політичної системи та громадянського суспільства у Китаї становлять уразливі місця для китайської «м'якої» сили. За оцінками багатьох міжнародних експертів, «Китай не може мати «м'якої» сили, оскільки в країні не сформоване громадянське суспільство, а влада порушує права людини». Китай, подібно до Росії, робить помилку, вважаючи, що головним суб'єктом «м'якої» сили повинна бути держава. Вплив китайської пропаганди та централізованого керівництва інструментами «м'якої» сили, накопичений упродовж десятиліть, став як причиною успіхів, так і провалів.

Допоки політична система Китаю перешкоджає, а не сприяє вільному розвитку людини, пропагандистські зусилля Китаю зазнають викликів. Китай наближається до старої комуністичної системи повного контролю над суспільством та приховування негативної інформації від громадськості, що гальмує розвиток «м'якої» сили Китаю. Прикладом цього є приховування Китаєм початкових етапів поширення коронавірусної інфекції та відмова надавати правдиву інформацію щодо кількості випадків зараження та смертей.

За даними щорічного звіту «М'яка сила 30» організації «PortlandCommunications» за 2019 рік, Китай займає 27-ме місце. Це пояснюється рядом репутаційних викликів, з якими Китай стикається, включаючи торговельну війну зі Сполученими Штатами, критику поводження з уйгурами в провінції Сіньцзян, напруженість у Південно-Китайському морі та антипекінські демонстрації в Гонконзі.

Звіт вказує, що Китай не входить до світового топ – 20 в більшості сфер, за винятком культури, освіти, управління, діджиталізації та зовнішньої політики. Китай має нижчі позиції, ніж інші азійські країни, такі як Японія (8 місце), Південна Корея (19) та Сінгапур (21).

Найслабші пункти Китаю в цьому індексі пов'язані з низькими показниками у сферах прав та свобод. Звіт вказує, що хоча економічний успіх Китаю мало хто може заперечити, його роль як впливової держави, яка позитивно впливає на глобальні виклики, ще потребує подальшого втілення

[26].

Слід відзначити, що Китай в даний час успішно використовує «м'яку» силу для збільшення свого міжнародного впливу в тих регіонах, які Захід останнім часом занедбав. Зокрема, китайська «м'яка» сила найбільш успішна в країнах, де Китай не звинувачується у порушенні прав людини, таких як Тибет та Сіньцзян.

Відсутність доступу до міжнародних ЗМІ в менш розвинених регіонах дозволяє Китаю просувати сприятливий образ серед місцевого населення. Цей ефект особливо помітний в Африці, де Китай інвестує в комунікаційну інфраструктуру і пропонує доступ до недорогих китайських новин.

Важливо відзначити, що Китай не лише має друге за величиною економіку в світі, але є також значним інвестором у закордонну інфраструктуру та розвиток через програми допомоги, що є частиною Ініціативи «Пояс та шлях». Ця ініціатива є найбільшим економічним проектом тисячоліття, яка спрямована на зміцнення інтеграції від Азії до Африки та Європи. Створювачі цієї ініціативи сподіваються, що вона допоможе Китаю стати впливовим суб'єктом «м'якої» сили [28].

Проте, проблеми, пов'язані з «м'якою» силою Китаю в окремих частинах світу, не повинні бути сплутані з відсутністю впливу. Західні спостерігачі помиляються, вважаючи, що громадянські свободи та демократія є бажанішими, ніж економічна стабільність та процвітання, і оцінюючи «м'яку» силу Китаю через призму американського підходу. В умовах економічної невизначеності Китай стає привабливим прикладом для неліберальних та авторитарних політичних лідерів і режимів, які прагнуть підтримувати свою владу. Таким чином, «м'яка» сила Китаю включає його модель розвитку, або «китайську модель», яка стає все більш привабливою для багатьох країн, що розвиваються. Успіх Китаю у досягненні внутрішньої політичної стабільності, економічного зростання та соціального управління надає альтернативу «Вашингтонському консенсусу» для країн, що розвиваються. Здобутки китайської моделі, такі як боротьба з бідністю та ефективне впорядкування пандемії коронавірусу, можуть

відволікти увагу від її недоліків, таких як забруднення довкілля, корупція, недостатня прозорість у політичних процесах, нерівномірний регіональний розвиток та зростання нерівності між багатими та бідними. Ці аспекти є предметом міжнародних обговорень щодо китайської моделі [17, с. 31–32].

Розвиток китайської «м'якої» сили обмежується розривом між бажаним іміджем, який Китай намагається створити, і фактичними діями країни, зауважують експерти. Деякі проблемні аспекти, які порушують довіру до Китаю, включають підвищений націоналізм, насильство у територіальних суперечках, обмеження прав неурядових організацій, цензуру у ЗМІ та політичні репресії. Багато людей не впевнені, що будівництво, здійснюване Китаєм в Південно-Китайському морі, придбання стратегічної інфраструктури або діяльність Інститутів Конфуція, мають добрі наміри [25].

Узагальнюючи, варто відзначити, що успішність та ефективність «м'якої» сили Китаю є предметом дискусій. Деякі експерти вважають неможливим, щоб Китай володів «м'якою» силою, оскільки вона не відповідає західним критеріям, запропонованим Дж. Най для Західного світу. Головними прихильниками Китаю стали держави, що розвиваються і мають авторитарні системи. Країни з вищим рівнем розвитку та добробуту ставляться до Китаю з певною недовірою, вважаючи його загрозою для демократії. Хоча «жорстка» сила створює матеріальну основу для розвитку «м'якої» сили, Китаю ще потрібно пройти довгий шлях у розвитку своєї привабливості, щоб формувати і зміцнювати прихильність не тільки в авторитарних країнах, що розвиваються. Пекін повинен переконати країни Заходу та своїх сусідів, що збільшення його економічної та військової сили не є загрозою. Таким чином, незважаючи на значний потенціал Китаю, зокрема в сфері культури, його «м'яка» сила не досягне своїх можливостей, поки Пекін не зменшить розрив між бажаним образом, який Китай намагається створити, і реальними діями, і не стане «силою добра» на міжнародній арені.

1.4 Публічна дипломатія – як інструментарій зовнішньої політики Китаю

В сучасному світі, хоча на перший погляд пріоритетом для держав є використання військової сили для забезпечення національної безпеки, все більше уваги приділяється «м'яким» інструментам публічної дипломатії як засобу впливу на міжнародні відносини. В сучасних умовах зростає роль гнучких факторів і впливу політики «м'якої» сили у відносинах між державами, що є основою публічної дипломатії. Концепція «м'якої сили», яку сформулював відомий американський політолог Дж. Найєм у 1990 році і розвинув у подальших роботах, стає все більш актуальною. Публічна дипломатія стає основою впливу держави в сучасному світі, шляхом створення ідей, інформації, іміджу, знань і ефективних систем експорту культурних досягнень. Для успішного використання публічної дипломатії в контексті політики «м'якої сили» важливими є її інституційне оформлення та механізми реалізації, які ґрунтуються на демократичних цінностях, культурі та зовнішній політиці [17, с. 40–41].

Варто відзначити, що Китай не надає політичним цінностям провідної ролі у своїй політиці «м'якої сили». Однак, ця держава володіє високим авторитетом у міжнародних відносинах і успішно використовує цю політику. Китай поступово збільшує свій економічний, політичний та військовий потенціал, зростаючи економічну могутність на 10% щороку, а військові інвестиції на 12% щороку. Це сприяє посиленню «твердої» сили Китаю, що становить проблему для його сусідів. Однак керівництво Китаю розуміє перспективи розвитку у міжнародних відносинах, зокрема політики «м'якої сили» та її інституційного оформлення. У 2007 році президент Китаю Ху Цзіньтао, виступаючи на 17-му з'їзді Китайської комуністичної партії, підкреслив необхідність посилення «м'якої сили» країни в контексті публічної дипломатії. Одночасно були визначені основні напрямки розвитку «м'якої сили», які включають створення системи базових соціалістичних цінностей та підвищення привабливості

соціалістичної ідеології, формування гармонійного типу культури та цивілізованих звичаїв, поширення культури китайського народу і розвиток новаторських ідей в національно-культурному просторі [25].

Це стратегія, яка має розумне підґрунтя. Якщо Китай буде лише нарощувати свою «тверду силу», він буде все більше лякати своїх сусідів, що може призвести до формування проти нього коаліцій. Проте, якщо Китай розвиватиме «м'яку силу» і збільшуватиме свою привабливість у очах сусідів, ймовірність формування проти нього коаліцій буде зменшуватись. Тому Китай є яскравим прикладом впровадження стратегії «м'якої сили» у сучасних міжнародних відносинах.

Серед основних механізмів політики «м'якої сили» Китаю можна виділити:

- організацію та проведення різноманітних культурних заходів, спрямованих на популяризацію китайської культури та економічних досягнень останніх років;
- розвиток співпраці з іншими країнами, яка передбачає надання допомоги в економічній, соціальній, освітній, медичній та гуманітарній сферах;
- проведення на світовій арені збалансованої політики, що дозволяє Китаю відігравати важливу роль у зміцненні глобальної економічно-політичної стабільності та запобіганні загостренням міжнародних відносин.

Керівництво Китаю розуміє, що розвиток привабливості соціалістичної ідеології становить значну проблему у порівнянні з демократичними цінностями у сучасному світі. Тому стратегія «м'якої сили» Китаю передбачає впровадження різноманітних культурних заходів, багато з яких проводяться за межами Китаю. Уряд Китаю офіційно визнає культуру країни, засновану на конфуціанських морально-етичних цінностях, народних традиціях, а також на секретах китайської медицини і методиках тренування висококласних спортсменів, як важливий елемент «м'якої сили» [15, с. 464–465].

Культурні заходи, що впроваджуються, мають значний глобальний вплив, спрямований на універсальну аудиторію, включаючи західну, азійську,

африканську, латиноамериканську та мусульманську культури. Це дозволяє Китаю популяризувати свою культуру та залучати до себе зацікавленість і підтримку у різних регіонах світу.

Керівництво Китаю активно працює над створенням своєї зони впливу і розуміє потенціал використання «м'якої сили» в різних географічних регіонах, зокрема в країнах Африки, Південної Америки, Близького Сходу і ПівденноСхідної Азії. Пекін використовує різні інструменти для посилення свого впливу на країни, що розвиваються, включаючи економічні стимули, військове співробітництво, а також формування інститутів та застосування механізмів реалізації «м'якої сили».

Однак, економічні взаємовідносини залишаються основою взаємодії, але Китай також зосереджується на збільшенні культурних обмінів, поширенні академічних програм та залученні місцевих китайських громад під керівництвом дипломатів з досвідом. За дослідниками, інструменти «м'якої сили» Китаю можна класифікувати у п'ять груп: інвестиції, гуманітарна допомога, освітні програми обміну, дипломатія, участь у міжнародних організаціях та робота з діаспорою.

Важливо зазначити, що доктрина поваги до державного суверенітету може бути особливо привабливою для авторитарних урядів країн, що розвиваються. Центральною ідеєю китайської дипломатії, спрямованої на сусідні держави, є добросусідство та партнерство, які передбачають розвиток доброзичливих відносин Китаю з усіма сусідніми державами. Ключовими аспектами цих відносин є товариськість, безпека та збагачення. Китай намагається розбудувати добрі взаємини зі своїми сусідами, щоб створити сприятливу атмосферу безпеки і спокою [1, с. 287–288].

При використанні «м'якої сили» відносини з країнами, де пріоритетними є економічна співпраця, гуманітарна допомога та вплив китайської культури, стають особливо важливими. Це може включати програми обміну студентами, розвиток культурних обмінів та залучення китайської діаспори.

Стратегія публічної дипломатії Китаю активно використовує програми обміну як центральний елемент. Китай значно розширив свої програми обміну, включаючи академічні, культурно-мовні та політичну підготовку для іноземних посадових осіб та журналістів. Одним із пріоритетів є поширення китайської мови та культури, для чого вже відкрито 691 Інститут і Клас Конфуція в 96 країнах, а до 2030 року планується збільшити їхню кількість до 1500.

Особливо важливими культурними подіями в контексті публічної дипломатії Китаю вважаються Олімпійські ігри 2008 року в Пекіні. Ці ігри не лише підкреслили економічний прогрес сучасного Китаю, а й зміцнили його статус світового лідера. Вони сприяли створенню потужної індустріальної та фінансової бази для подальшого розвитку країни.

Уряд Китаю зосереджує свою увагу на створенні китайського аналога провідних світових медіа-каналів, таких як CNN або BBC, з метою поширення китайської системи цінностей та збільшення привабливості Пекіна. Вже з початку 2009 року китайські урядовці прийняли рішення інвестувати понад 6 млрд доларів у розширення агенції «Сінхуа», газети «ЖеньміньЖібао» та передусім у створення міжнародного телевізійного інформаційного каналу.

Незважаючи на те, що центральне державне телебачення CCTV вже транслюється англійською, іспанською та французькою мовами та доступне в кабельних пакетах багатьох країн світу, його популярність залишається низькою. Це пояснюється значним рівнем недовіри до китайських інформаційних агенцій через існування цензури, що піддає сумнів альтернативність та достовірність наданої інформації [14, с. 436–437].

Отже, Китай проявляє прогресуючу тенденцію до збільшення свого культурного, ідеологічного і політичного впливу у міжнародних відносинах, що відображається в стратегії використання «м'якої сили». Пекін активно створює інституційну матрицю для реалізації політики «м'якої» та «розумної сили» з метою позитивного іміджу Китаю та пропагування національних соціокультурних цінностей. Проте з'являється усвідомлення того, що політична

система Китаю несумісна з подальшою реалізацією цієї стратегії «м'якої сили». Витрати Китаю на просування своїх цінностей та культури в світі можуть бути значними, але без змін у внутрішньому устрої держави «м'яка сила» Китаю залишатиметься недостатньою. Для успішної реалізації «розумної стратегії» необхідно не лише декларувати певні цінності, але й дотримуватися їх у внутрішніх справах країни. Крім того, необхідне вдосконалення структури, роботи та цілей національних ЗМІ для їх перетворення в інструмент «м'якої сили», що дозволить «китайській моделі» здобути більшу популярність.

Висновки до розділу 1

Китай займає ключове місце у міжнародній економіці та політиці, і його вплив продовжує зростати. Китай є найбільшим світовим експортером товарів і одним із найбільших інвесторів у зарубіжних країнах. Його економіка швидко зростає і вже декілька десятиліть займає важливе місце у світовому ВВП. Китай є місцем виробництва для багатьох міжнародних компаній і грає ключову роль у глобальному ланцюжку постачання. Завдяки своєму географічному розташуванню та великій національній потужності, Китай володіє значним впливом на регіональну та світову політику. Він активно розширює свої економічні та політичні зв'язки з країнами Азії, Африки та Латинської Америки. Китай також грає вагомую роль у міжнародних організаціях, таких як ООН, і активно співпрацює з іншими впливовими державами.

Ключовим елементом китайської зовнішньої політики є ініціатива «Один пояс, один шлях», яка спрямована на розбудову інфраструктури та зміцнення торговельних зв'язків між Китаєм та іншими країнами Євразії. Ця ініціатива набула значного популярності та впливу, створюючи нові можливості для торгівлі та економічного розвитку в регіоні.

Загалом, Китай займає центральне місце у міжнародній економіці та політиці. Його економічний розвиток, геополітичний вплив, ініціативи та технологічні досягнення визначають його роль у сучасному світі. Зростаючий вплив Китаю ставлять перед глобальними гравцями нові виклики та можливості для співпраці.

Поряд із сильними сторонами Китаю, ця країна також стикається з критикою з боку різних сторін.

Китай часто звинувачують у порушенні прав людини. Країна стикається з критикою за репресії проти активістів, журналістів та інших незалежних

громадських діячів, обмеження свободи слова та інтернету, релігійний гніт та масштабне використання системи масового спостереження.

РОЗДІЛ 2 КУЛЬТУРНА ДИПЛОМАТІЯ КНР: АНЛІЗ ТА ПРОБЛЕМАТИКА

2.1 Вплив культурної спадщини та традицій на культурну дипломатію

КНР

Культурна дипломатія стала ключовим інструментом зовнішньої політики багатьох країн у сучасному світі. Вона дозволяє зміцнювати взаєморозуміння, розширювати кордони співробітництва та впливу, а також залучати увагу та зацікавленість інших націй до власної культури, історії та цінностей. Китай, одна з найбільш впливових держав світу, використовує свою багату культурну спадщину та традиції як потужну зброю в сфері культурної дипломатії.

Китайська культура, яка охоплює тисячолітні традиції, релігії, мистецтва та філософію, має неперевершений вплив на розвиток не лише внутрішнього життя китайського народу, але й на формування культурного обличчя Китаю в глобальному масштабі. Китайські традиції, такі як конфуціанська етика, буддизм та даосизм, пронизують усі сфери суспільства, від політики та економіки до мистецтва та літератури. Вони є не тільки основою для внутрішнього розвитку Китаю, але й представляють його на зовнішньому ринку.

Китайська культурна дипломатія використовує багатогранність культурної спадщини та традицій для досягнення своїх зовнішньополітичних цілей. Китайська державна влада вкладає значні зусилля в підтримку і поширення китайської мови, літератури, музики, танцю, кіно та інших мистецьких форм [6, с. 23–24].

Нині, КНР активно застосовує культурну дипломатію, яка базується на популяризації культурної спадщини та традицій КНР у світі. Один з прикладів – це програма «Китайський мільйон», яка включає в себе навчання китайської мови та культури для іноземців та надання стипендій для навчання в КНР. Також, КНР регулярно проводить культурні заходи, такі як музичні вистави, танцювальні шоу та спортивні змагання, що привертає увагу іноземних туристів і робить візит до Китаю більш залучливим.

Програма «Китайський мільйон» (Chinese Government Scholarship – Рис. 2.1) є частиною культурної дипломатії Китаю. Ця програма надає стипендії для іноземних студентів, дослідників та викладачів для навчання в китайських університетах. Головною метою цієї програми є підтримка міжнародного співробітництва в галузі освіти, вивчення китайської мови та культури, а також залучення талановитих студентів з усього світу до навчання в Китаї.

Програма «Китайський мільйон» пропонує різноманітні типи стипендій, включаючи стипендії для бакалаврів, магістрів, аспірантів, післядокторантів та спеціальні стипендії для викладачів. Це дає можливість іноземним студентам вивчати китайську мову, отримувати високоякісну освіту в китайських університетах та зануритися в багату культуру та традиції Китаю [26].

Chinese Government Scholarship

**CSC Scholarship
2023**

#StudyinChina

Рис. 2.1 Chinese Government Scholarship

Крім надання стипендій, програма також сприяє культурному обміну та взаєморозумінню. Іноземні студенти, які навчаються в Китаї, мають можливість взаємодіяти з китайськими студентами та спілкуватися з представниками китайської культури. Вони беруть участь у культурних заходах, фестивалях та традиційних церемоніях, що дозволяє їм ближче пізнати культурну спадщину Китаю.

Культурні центри та організації грають важливу роль у пропагуванні китайської мови, мистецтва, літератури та інших аспектів культури Китаю. Одним з найвідоміших культурних центрів є Культурний центр Конфуція, який є мережею культурних інститутів, створених китайським урядом. Ці центри пропонують курси китайської мови, культурології, каліграфії, мистецтва та інших аспектів китайської культури. Вони також організовують різноманітні культурні заходи, виставки, лекції та демонстрації, що допомагають поширити розуміння та інтерес до китайської культури серед іноземних аудиторій.

Ханьбянь (кит. 国家汉办) – скорочена назва Канцелярії Міжнародної Ради китайської мови. Організація, підпорядкована безпосередньо Міністерству Освіти КНР, завданням якої є надання освітніх ресурсів та послуг з поширення китайської мови та національної культури для здійснення спільного розвитку культурного різноманіття та будівництва гармонійного світу (Рис. 2.2) [20, с. 220].

Рис. 2.2 Штаб-квартира Ханьбянь

Важливо відзначити, що «Ханьбан» часто стає предметом дискусій і критики у деяких країнах через спроби китайського уряду впливати на навчання китайської мови та культури за кордоном. Деякі обвинувачують «Ханьбан» у поширенні пропаганди та контролі над академічною сферою. Такі обговорення продовжуються, і погляди на роль «Ханьбан» різняться в залежності від контексту та країни, в якій вона діє (Рис. 2.3).

Рис. 2.3 «Ханьбан»

Канцелярію Міжнародної Ради китайської мови було засновано у 1987 році як робочий орган при Державній раді з поширення китайської мови, сформовані керівниками 11 міністерств Державної Ради. Канцелярія є некомерційною організацією та перебуває під безпосереднім підпорядкуванням у Міністерстві освіти КНР [21, с. 275].

У 2002 році КНР розпочала підготовку кампанії з поширення китайської мови за кордоном. З 2004 року, ґрунтуючись на досвіді Німецького інституту ім. Гете, Французького інституту, Іспанського інституту ім. Сервантеса та інших установах, що спеціалізуються на викладанні національної мови як іноземної за кордоном, Китай заснував мережу некомерційних установ – центрів викладання китайської мови та поширення національної культури – Інститутів Конфуція.

Канцелярія Міжнародної Ради китайської мови є штаб-квартирою Інститутів Конфуція (Рис. 2.4) та постійним органом, який займається діяльністю мережі Інститутів Конфуція по всьому світу. До 2020 року, за історію існування

Інститутів Конфуція, у 162 країнах регіонів Азії, Африки, Америки, Європи та Океанії було створено понад 500 центрів вивчення китайської мови як іноземної.

Рис. 2.4 Емблема Інститутів Конфуція

Основною метою Інститутів Конфуція є популяризація китайської мови, сприяння вивченню культури, історії та традицій Китаю, а також зміцнення взаєморозуміння та співпраці між Китаєм та іншими країнами. Вони пропонують курси китайської мови, організовують культурні заходи, лекції, семінари, виставки та інші події, спрямовані на поширення культурних знань та обмін міжнародними студентами та вченими [23].

Інститути Конфуція грають важливу роль у культурній дипломатії Китаю, допомагаючи зближувати культури, сприяючи міжнародному співробітництву та позитивному взаємодії між Китаєм та іншими країнами. Вони також виступають платформою для обміну науковими дослідженнями, культурними програмами та академічним співробітництвом.

Однак, Інститути Конфуція також були предметом обговорень та критики. Деякі країни ставлять питання до їх діяльності та незалежності, стверджуючи, що вони можуть бути використані як інструмент пропаганди китайського уряду. Деякі Інститути Конфуція були закриті або суттєво обмежені у своїй діяльності у деяких країнах через такі обговорення.

Мистецтво та культурні виставки грають важливу роль у культурній дипломатії Китаю. Китай має довгу і багату історію мистецтва, і це відображається у різноманітті його художніх форм.

Організація мистецьких виставок, фестивалів та турне є важливим інструментом для Китаю у популяризації своєї культури та мистецтва у всьому світі. Це дозволяє китайським митцям представляти свої твори, виступати перед міжнародною аудиторією та спілкуватися з іншими художниками та культурними діячами. Мистецькі виставки створюють можливості для обміну культурними цінностями, поглиблення взаєморозуміння та сприяють зміцненню дипломатичних відносин між Китаєм та іншими країнами.

Китайська культура має унікальні художні традиції, такі як каліграфія, живопис шуймо, кераміка, традиційні танці, оперна музика та багато інших. Ці мистецькі форми демонструють багатство та красу китайської культури. Культурна дипломатія Китаю використовує ці мистецькі вираження, організуючи виставки, концерти, театральні вистави та інші культурні заходи як у Китаї, так і за його межами [21, с. 278].

Мистецькі виставки та культурні фестивалі, організовані Китаєм, не лише демонструють мистецький доробок країни, але й сприяють культурному обміну, залучають увагу іноземних аудиторій та сприяють поглибленню міжнародного порозуміння. Вони створюють платформу для взаємодії між китайськими митцями та художниками з інших країн, сприяють обміну ідеями та техніками мистецтва, а також показують багатогранність та різноманіття культурного спадку Китаю.

Культурні виставки та фестивалі також стимулюють туризм та економічний розвиток. Вони привертають увагу іноземних туристів, які бажають побачити унікальні художні роботи, відвідати традиційні вистави та познайомитися з китайською культурою. Це сприяє збільшенню туристичного потоку до Китаю та підтримці економічних зв'язків з іншими країнами [23].

Отже, культурна дипломатія Китаю, заснована на популяризації культурної спадщини та традицій, відіграє важливу роль у сприянні взаєморозумінню,

встановленні довготривалих культурних зв'язків та підтримці економічних зв'язків з іншими країнами. На шляху до досягнення своїх цілей Китай використовує різноманітні інструменти культурної дипломатії.

У загальному контексті культурної дипломатії Китаю, Інститути Конфуція є важливим інструментом поширення китайської культури, зміцнення культурного обміну та підтримки міжнародних стосунків Китаю.

2.2 Культурна дипломатія КНР: інститути, інструменти та проблеми

Культурна дипломатія є важливим аспектом зовнішньої політики кожної країни, що спрямований на підтримку взаєморозуміння, співпраці та встановлення довгострокових відносин з іншими народами. Китай, зі своєю величезною культурою, багатою історією та неповторними традиціями, розуміє значення культурної дипломатії і активно використовує її інструменти для зміцнення своїх зв'язків зі світом.

За останні роки Китай виявив значний інтерес до розвитку культурної дипломатії, ставши активним учасником глобальних культурних обмінів. Китайська культурна дипломатія включає в себе широкий спектр інститутів та інструментів, які допомагають поширювати китайську культуру, мову, традиції та ідеї по всьому світу [34].

Китайська Народна Республіка має різні інститути, які займаються культурною дипломатією і сприяють поширенню китайської культури та мови за кордоном. Ось кілька ключових інститутів культурної дипломатії КНР:

- *Міністерство культури і туризму Китаю*. Це відомство відповідає за розробку та реалізацію культурних програм та ініціатив Китаю. Воно організовує міжнародні культурні заходи, фестивалі, виставки та

виконавські мистецькі гастролі, сприяючи обміну між культурами та співпраці у галузі туризму.

- *Інститут міжнародного культурного обміну (СІІЕ)*. СІІЕ є ключовим інститутом, який спеціалізується на культурному обміні, співпраці та діалозі з іншими країнами. Він здійснює різноманітні проекти, такі як культурні форуми, конференції, виставки та взаємовізити культурних делегацій.
- *Китайський інститут культури (Confucius Institute)*. Цей інститут, що носить ім'я Конфуція, працює в багатьох країнах світу і пропонує програми вивчення китайської мови та культури. Confucius Institute сприяє встановленню зв'язків між китайськими та іноземними університетами, організує культурні заходи та сприяє обміну студентами і викладачами.
- *Китайська рада за сприянням міжнародному обміну культурою (ССАА)* є важливою інституцією культурної дипломатії Китаю. Вона була заснована з метою сприяти обміну культурою між Китаєм та іншими країнами, підтримувати культурну спадщину Китаю та пропагувати китайську мову та традиції у світі.
- *Китайське міжнародне радіо (CRI)*. Це медійне агентство виконує важливу роль у культурній дипломатії Китаю. Воно поширює китайські новини, музику, програми та документальні фільми за межами Китаю, допомагаючи іншим народам краще розуміти китайську культуру та сучасне суспільство.

Інструменти культурної дипломатії використовуються для сприяння взаєморозумінню, співпраці та обміну між країнами через культурні процеси і взаємодію між людьми. Ключові інструменти, що використовуються в культурній дипломатії зазначені на рис. 2.5.

Рис. 2.5 Ключові інструменти, що використовуються в культурній дипломатії

Проте, у Китаї все ще існує проблема з просуванням своєї культури, оскільки вона далеко не завжди сприймається іншими країнами. Наприклад, існують певні звинувачення у плагіаті китайських художників та урбаністів, що можуть відлякувати інші країни від подальшої співпраці в цій галузі [28].

Крім того, існують проблеми з культурною мовою між Китаєм та іншими країнами. Наприклад, в Китаї використовуються ієрогліфи, які є неприйнятними для інших країн. Це може становити перешкоду для коректного поширення китайської культури за межами Китаю.

Культурна дипломатія КНР постійно стикається зі складнощами, пов'язаними з міжнародними відносинами. Наприклад, Китай зазнав критики через свій підхід до прав людини та політику щодо Тибету й Сходу Туркестану. Також, іноді існують труднощі зі зрозумінням та прийняттям китайської культури у деяких країнах, особливо через різницю у культурному та історичному контекстах.

Проблеми Китайської культурної дипломатії можна розглядати з різних позицій. Однією з основних проблем є відсутність повної свободи виразу та незалежності в культурній сфері. Китайський уряд здійснює суворий контроль та цензуру над культурними заходами, мистецтвом, літературою та масовими медіа. Це призводить до обмеження творчості, свободи слова та розмаїття культурних виразів.

Крім того, іншою проблемою є політизація культурної дипломатії Китаю. Культурні заходи та інститути часто використовуються з метою просування політичних позицій Китаю. Це може призвести до спротиву та неприйняття культурних ініціатив Китаю з боку інших країн [27].

Також варто згадати про недостатню прозорість та доступність інформації про культурні програми та заходи, що реалізуються Китаєм. Це ускладнює співпрацю та взаємодію з іншими країнами та унеможлиблює належну оцінку та контроль за витратами та розподілом ресурсів.

Додатковою проблемою, з якою зіштовхнулася Китайська культурна дипломатія, є виклики, пов'язані з розрізненістю культурних цінностей та нерозумінням міжнародної аудиторії. У силу своєї унікальної історії, традицій та цінностей, підходи Китаю до культурної дипломатії можуть відрізнятися від західних стандартів та очікувань. Це може викликати непорозуміння, конфлікти і навіть викликати культурну дискримінацію з боку деяких аудиторій.

Крім того, іншою проблемою є недостатня увага до міжкультурної комунікації та адаптації. У контексті глобалізації і зростання культурного розмаїття, ефективна культурна дипломатія вимагає вміння пристосовуватися до різних культурних контекстів. Китайські ініціативи можуть не враховувати потреби та особливості місцевих аудиторій, що призводить до неефективного сприйняття та недосягнення запланованих цілей.

Також варто відзначити, що Китайська культурна дипломатія стикається з викликами глобального сприйняття Китаю. З міжнародною увагою, що акцентується на політичних, економічних та геополітичних аспектах, культурні ініціативи можуть бути сприйняті як частина ширшої стратегії впливу Китаю або нав'язування своїх цінностей. Це може породити недовіру та опір з боку деяких країн [32].

Для вирішення проблем, з якими зіштовхнулася Китайська культурна дипломатія, можуть бути вжиті наступні конкретні напрями:

- *Забезпечення свободи виразу та незалежності в культурній сфері.* Реформування цензурних політик та забезпечення більшої свободи виразу в культурній сфері. Це може включати полегшення обмежень на виставки, літературні роботи та мистецькі твори, а також створення механізмів для вільного обміну ідеями та розмаїттям культурних виразів.
- *Диверсифікація культурних ініціатив.* Розширення культурних програм та заходів, щоб включити ширший спектр культурних виразів і перспектив. Наприклад, підтримка розвитку сучасного мистецтва, експериментальних проєктів та взаємодії з молодими творчими групами.
- *Підвищення міжкультурної освіти.* Запровадження програм та ініціатив, спрямованих на підвищення міжкультурної освіти, взаєморозуміння та вміння спілкуватися в різних культурних контекстах. Це може включати обмін студентами, підтримку міжнародних студійних програм та створення культурних центрів, що сприяють міжкультурним діалогам.

- *Посилення співпраці та партнерства.* Залучення більшої кількості міжнародних партнерів і організацій до культурних ініціатив, що дозволить забезпечити різноманітність та глобальну перспективу. Також важливо активно співпрацювати з іншими країнами, організаціями та громадськими організаціями, які працюють у сфері культури та мистецтва. Це може включати обмін досвідом, спільні проекти, співробітництво у проведенні виставок, фестивалів та інших культурних заходів.
- *Посилення комунікації та прозорості.* Забезпечення більшої прозорості та доступності інформації про культурні програми, заходи та ініціативи. Це включає розробку веб-порталів, публікацію документації та звітів, організацію відкритих дискусій та консультацій з громадськістю. Чим більш прозорим та доступним буде процес культурної дипломатії, тим більша буде довіра та сприйняття з боку міжнародної спільноти.
- *Поширення власної культури з урахуванням особливостей аудиторії.* Важливо враховувати різницю в культурних цінностях та сприйнятті, коли поширюється китайська культура за кордон. Адаптація до місцевих контекстів та надання можливостей для діалогу та взаємного вивчення сприятимуть кращому розумінню та прийняттю культурних ініціатив [17, с. 44–45].

Ці напрями вирішення проблем в китайській культурній дипломатії спрямовані на забезпечення більшої свободи виразу, міжкультурного розуміння, прозорості, співпраці та адаптації. Це допоможе покращити ефективність та позитивне сприйняття культурних ініціатив Китаю з боку міжнародної спільноти.

Культурна дипломатія Китайської Народної Республіки (КНР) є важливим інструментом для сприяння взаєморозумінню, зміцнення дружніх відносин та підтримки світового миру. Інститути, такі як Китайський інститут культурних відносин та Китайська рада за сприянням міжнародному обміну культурою, відіграють важливу роль у розвитку та реалізації культурної дипломатії КНР.

Проте, виникають проблеми, пов'язані з розрізненістю культурних цінностей, обмеженнями свободи слова та сприйняттям. Для успішного розв'язання цих проблем, необхідно зосередитися на забезпеченні свободи слова, міжкультурному розумінні, співпраці, комунікації та адаптації. Подальший розвиток культурної дипломатії КНР може сприяти побудові гармонійних відносин та сприяти розвитку міжнародного співробітництва та миру.

2.3 Стратегія культурної дипломатії КНР

Культурна дипломатія є найкращою формою публічної дипломатії та м'якої сили, яка зосереджується на обміні ідеями, інформацією, мистецтвом, мовою та іншими аспектами культури, включаючи матеріальні та нематеріальні, між націями та їх народами для сприяння взаєморозумінню. Через культурну дипломатію, свідомо чи підсвідомо, люди однієї нації об'єднують свої розуми та серця з тими ідеями та уявленнями, які поширюють інші нації. Це прокладає шлях для посіву любові, поваги та злагоди між людьми, незважаючи на їхні різні релігії, традиції, мови та цивілізацію. Китай підтримує «м'яку культурну дипломатію» у всьому світі. Оскільки зусилля докладаються під керівництвом президента Китаю Сі Цзіньпіна, м'яка культурна дипломатія йде повним ходом [18, с. 679].

Президент Сі сказав під час свого візиту до ЄС у 2019 році: «Жодна цивілізація не є вищою за інші. Думка про те, що чиясь раса і цивілізація є вищими, і прагнення замінити інші цивілізації, просто дурна. Їх дія призведе до катастрофічних наслідків». У той час як люди викликають страх перед загрозою з боку «чужої» системи цінностей, щоб згуртувати підтримку для більш жорсткої позиції проти Китаю, Сі підтримав бачення того, що обміни та взаємне навчання є важливими рушійними силами прогресу людства та глобального миру та розвитку. Від епохи до COVID – 19 і до посту Сі не втрачав можливості висвітлити культурні аспекти двосторонніх і міжнародних відносин.

У жовтні ц. р. Генеральний консул Китаю в Лахорі відкрив церемонію відкриття виставки «Китайська нематеріальна культурна спадщина» в будівлі Пакистанської (Китайської) торгової палати Шаньдун (PCSCC) у Лахорі. Окрім Лахора, Китай також запустив China Soft Culture Diplomacy в Ісламабаді та інших частинах країни. У 2020 році Китайський культурний центр у Пакистані організував виставку під назвою «Китайська нематеріальна культурна спадщина», яка дала можливість пакистанцям зрозуміти багате мистецтво та нематеріальну культуру Китаю. Виставка відбулася в Художній галереї Пакистанської національної ради мистецтв (PNCA), де були продемонстровані останні досягнення китайських ремесел, які були найбільш інтуїтивно зрозумілими. Китай також запустив програму China Soft Culture Diplomacy в Ісламабаді та інших частинах країни. У 2020 році Китайський культурний центр у Пакистані організував виставку під назвою «Китайська нематеріальна культурна спадщина», яка дала можливість пакистанцям зрозуміти багате мистецтво та нематеріальну культуру Китаю. Виставка відбулася в Художній галереї Пакистанської національної ради мистецтв (PNCA), де були продемонстровані останні досягнення китайських ремесел, які були найбільш інтуїтивно зрозумілими [14, с. 338].

Оскільки Китай продовжує культурну дипломатію в усьому світі, він досяг чудових результатів у захисті, успадкуванні, просування культурної спадщини та сприяння творчій трансформації та інноваційному розвитку прекрасної традиційної китайської культури. На кінець 2021 року в Китаї було 108 мільйонів одиниць або наборів державних рухомих культурних реліквій, 767 000 нерухомих культурних реліквій, 5058 одиниць культурних реліквій під ключовою національною охороною та 6183 зареєстрованих музеїв. Того ж року Китай мав понад 100 000 репрезентативних об'єктів нематеріальної культурної спадщини на всіх рівнях, у тому числі 1557 на національному рівні. Репрезентативних спадкоємців на різних рівнях було понад 90 000, у тому числі 3062 на національному рівні. У Китаї було 13 026 національних рідкісних старовинних книг і 203 стародавні книжкові одиниці під ключовою державною

охороною. Китай мав 56 об'єктів всесвітньої спадщини, займаючи друге місце у світі; і мав 42 об'єкти, внесені до Списку та Реєстру нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО, займаючи перше місце у світі. Китай повністю розгорнув проекти з дослідження походження китайської цивілізації, захисту культурних реліквій, а також захисту та використання культурних реліквій з революційною спадщиною. Китай здійснив великий проект «Археологія в Китаї» та реалізував плани щодо захисту стародавніх китайських книг і відродження традиційних китайських ремесел. Стабільний прогрес був досягнутий у будівництві національних культурних парків Великої стіни, Великого каналу, Великого походу Червоної армії, Хуанхе та Янцзи. Відновлення та повернення культурних реліквій, втрачених за кордоном, принесло плідні результати: понад 1800 одиниць або наборів втрачених культурних реліквій повернулися на батьківщину [1, с. 287–288].

У листопаді 2012 року 18-й Національний з'їзд Комуністичної партії Китаю (КПК) оголосив про новий напрямок публічної дипломатії, підкресливши просування того, що президент Сі Цзіньпін бачить як «мрії китайців про велике відродження китайської нації». Політика породжує формування колективного культурного самообразу через адаптацію традиційної, національної культури, щоб перекомпонувати сучасний політичний дискурс на глобальній арені. Незважаючи на те, що популяризація мистецтва та культури є частиною дипломатичної ініціативи Китаю з 1940-х років, наголос на просуванні національних цінностей свідчить про більш рішучий підхід до сучасної культурної дипломатії. Це показує, що D'Hooghe описує політичну віру Китаю в те, що політична влада виростає як з його культури та цінностей, так і з його жорсткої влади [26].

Політичний дискурс навколо просування національних цінностей у всьому світі породжує дипломатичний поштовх до використання державних ЗМІ як засобу брендингу нації. Проте напруженість зростає не лише між посиленням контролю за системою виробництва, що йде зверху вниз, і зростанням комерційних сил, а й між зростанням національного регуляторного порядку

денного та політичною метою глобальної взаємодії. ЗМІ Китаю були задіяні на іноземних ринках з 1940-х років через низку платформ, включаючи міжнародне мовлення та публікації. Під впливом ринкових реформ Китаю та глобальної реінтеграції після 1989 року державні ЗМІ Китаю були прагматично використані як інструмент міжнародної пропаганди, як частина ініціативи Китаю щодо м'якої сили в його прагненні покращити глобальний імідж. У взаємопов'язаному цифровому комунікативному просторі культурна проекція Китаю стає все більш важливою для Комуністичної партії Китаю (КПК) і держави в боротьбі з глобальною конкуренцією на мінливих політичних фронтах. Тим не менш, існує конфлікт між сприйняттям соціокультурних змін Китаю та політичною потребою Китаю сприяти колективному національному дискурсу з міжнародним значенням. Культурна дипломатія Китаю була сформована постійно мінливим ландшафтом глобальних культурних просторів, і, отже, політична актуальність міжнародного мовлення повинна бути переоцінена на мінливому аудіовізуальному ринку [13, с. 255–256].

Враховуючи інтенсивність культурних воєн, які відбуваються на міжнародній арені, наголос на національних цінностях у медіа-виробництві перетворюється на міжнародну політику Китаю в галузі мовлення – і його глобальна комунікаційна мережа стає інструментом політики для просування нової китайської ідентичності в усьому світі. Нова культурна дипломатія передбачає більш чіткий фокус на застосуванні культурного підходу до артикуляції сучасних національних ідеологій. Занепокоєння політики щодо геополітики призводить до все більш явних амбіцій, які вштовхують Китай у глобальну політику та позиціонують його національний імідж як такий, що «відходить від своєї давньої стриманості щодо іноземних зв'язків». Наприклад, ініціатива «Один пояс, один шлях» (глобальна інфраструктурна стратегія, започаткована китайським урядом у 2013 році, спрямована на з'єднання Азії з Африкою та Європою для покращення регіональної інтеграції) розкриває політичне мислення Китаю щодо «глибокої інтеграції та відкритості до регіонального розвитку». та міжнародна економіка» [11, с. 271].

Концепція мирного зростання Китаю намагається заповнити регіональну аудиторію у «взаємовигідному зростанні, що веде до спільного процвітання» і це передбачає політичну потребу ребрендингу нації в культурній сфері.

Висновки до розділу 2

Культурна дипломатія Китайської Народної Республіки (КНР) останнім часом набула значної уваги та розглядається як стратегічний інструмент китайської зовнішньої політики. Аналізуючи цей аспект, можна виокремити кілька ключових елементів та проблем, пов'язаних з культурною дипломатією КНР.

По-перше, КНР використовує культурну дипломатію як засіб для підвищення свого міжнародного впливу та презентування китайської культури як привабливого активу. Китай активно інвестує у створення та підтримку культурних центрів, виставок, фестивалів та академічних обмінів, щоб збагатити свою культурну спадщину та відповідати вимогам сучасності.

По-друге, культурна дипломатія КНР спрямована на зміцнення дружніх відносин з іншими країнами. Китай використовує культурні обміни як засіб для розвитку більш глибоких та збалансованих відносин з партнерами. Він надає увагу висвітленню спільних історичних, культурних та цивілізаційних зв'язків з іншими країнами, що допомагає сприяти взаєморозумінню та співробітництву.

Проте, існують і деякі проблеми, пов'язані з культурною дипломатією КНР. По-перше, ініціативи Китаю можуть сприйматися як засіб пропаганди та м'якого впливу з метою зміцнення політичної позиції. Це може породити недовіру та супротив у деяких країнах, особливо там, де існують політичні конфлікти або занепокоєння щодо китайської зовнішньої політики.

По-друге, культурна дипломатія КНР може стикатися з проблемами пов'язаними з культурним релятивізмом. Оскільки культура Китаю має свої унікальні характеристики та цінності, іноді можуть виникати розбіжності з іншими культурами, особливо коли мова йде про права людини, свободу медіа або релігійні свободи. Це може викликати напруження та конфлікти, що потребують додаткових зусиль для пошуку компромісу та взаєморозуміння.

Крім того, існує проблематика доступу до інформації та культурних ресурсів. КНР має систему цензури та обмежень у сфері інтернету та медіа, що може вплинути на розповсюдження китайської культури та сприйняття її зовнішніми аудиторіями. Це може обмежувати ефективність культурної дипломатії та створювати негативне враження про КНР.

Усупереч цим проблемам, культурна дипломатія КНР залишається важливим інструментом у зовнішній політиці Китаю. Вона допомагає КНР займати впливову позицію на міжнародній арені, зміцнювати взаєморозуміння з іншими країнами та просувати свої інтереси. Залежно від ефективного управління проблемами та врахування потреб інших країн, культурна дипломатія КНР може стати мостом взаєморозуміння та співробітництва між Китаєм та світом.

РОЗДІЛ 3 ПЕРСПЕКТИВИ МОДЕРНІЗАЦІЇ КУЛЬТУРНОЇ ДИПЛОМАТІЇ КНР

3.1 Sharp-дипломатія Китаю у сучасних міжнародних відносинах

Сучасна практика міжнародної взаємодії, особливо зовнішньої політики провідних країн світу, свідчить про значний вплив інноваційних комунікаційних засобів на досягнення зовнішньополітичних інтересів, підтримку національних пріоритетів та позиціонування країни в міжнародних відносинах.

Джозеф Най, провідний теоретик з США, у своїй книзі «Майбутнє влади» висунув концепцію «sharp power» (гострої сили), яка описує використання маніпулятивної дипломатії однією країною з метою впливу та дезорганізації політичної системи іншої країни.

Стратегія «sharp power» суттєво відрізняється від «soft power» (м'якої сили) дипломатії, яка полягає в створенні позитивного враження про країну та здатності впливати на рішення інших країн через переконання політичних еліт та громадськості у правильності власних політичних рішень.

Стратегія «sharp power» може включати спроби однієї країни маніпулювати та контролювати інформацію про себе у засобах масової інформації та освітніх системах іншої країни з метою введення в оману або роз'єднання громадської думки в цій країні або відвернення уваги від негативних фактів про себе [35].

Останнім часом дипломатія «sharp power» набуває все більшого значення у міжнародних відносинах, оскільки, за думкою фахівців, «авторитарні країни, такі як Китай та Росія, намагаються маніпулювати культурою, освітніми системами та засобами масової інформації для впливу на демократичні режими». Наприклад, китайський уряд, як стверджують дослідження, активно підтримує свою політику, нейтралізуючи критику Китаю за межами країни, а Росія

намагається зменшити привабливість політики демократії шляхом критики цілісності демократичних систем та ідей, що лежать в їх основі.

Поширення стратегії «sharp power» в зовнішній політиці держав полягає, за висновками науковців, у тому, що «авторитарні держави намагаються впливати на міжнародну взаємодію шляхом використання «гострої» дипломатії, яка підтримує ідеологію, сприяє привілеям державної влади над особистою свободою і є протилежна відкритим дискусіям та незалежній думці».

Практика дипломатії «sharp power» різних політичних режимів характеризується застосуванням цензури та маніпуляцій, спрямованих не на здобуття підтримки громадськості, а на погіршення цілісності незалежних інституцій. Дослідники стверджують, що Китай, росія та інші авторитарні режими прагнуть зміцнити свій вплив як у своїх регіонах, так і по всьому світу, оскільки підвищення авторитаризму як домінуючої політичної форми веде до використання «sharp power» як засобу зовнішньої політики. Незважаючи на те, що провідні міжнародні актори розуміють загрози, що створюються Китаєм і росією, вони не приділяють достатньо уваги актуальним проблемам зовнішньополітичного співтовариства.

Розповсюдження дипломатії «sharp power», за думкою фахівців, обумовлене технологічними інноваціями в телекомунікаціях та соціальних медіа, які становлять виклик для глобальної демократії, реалізації правової міжнародної політики та ефективного співробітництва [33].

Розширення Китаю в економічній, технологічній і військовій сферах призводить до відновлення його лідерства в Азійсько-Тихоокеанському регіоні і конкуренції з провідними міжнародними акторами в глобальному управлінні, що може мати небезпечні наслідки для міжнародної системи в цілому, як стверджують фахівці. Китай використовує свої морські сили для забезпечення домінування в Південно-Китайському та Східно-Китайському морях, а також для зміцнення свого військового балансу в Східній Азії з метою обмеження інтересів інших країн, зокрема США, в економічній і безпековій сферах. Від Західної

частини Тихого океану і Східної Азії до Індійського океану і Південної Азії, Китай розробляє комплексну політику лідерства, що створює ряд викликів і можливостей для нього в глобальному контексті.

Аналітичні дослідження вказують на те, що посилення «sharp power» Китаю призводить до збільшення його впливу в одному з ключових світових регіонів, а це може створити потенційні конфлікти у майбутньому. За повідомленнями світових ЗМІ, китайські стратеги готуються до можливої «короткої, гострої війни» з американськими та східно-азійськими союзниками, з метою досягнення «ескалаційного домінування» у випадку військового конфлікту. Однак, якщо Китай бажає уникнути конфлікту з США, то програми «soft power», які сприяють залученню США до Китаю, можуть бути взаємовигідними для обох країн. Також, що стосується транснаціональних питань, таких як зміна клімату, Китай і США мають можливість ефективно співпрацювати для побудови довірчих відносин і створення мереж, які сприятимуть такому співробітництву [35].

Стратегія «sharp power» Китаю прокладає межу між поняттями «soft power» і «sharp power». Наприклад, Міжнародне радіо Китаю активно фінансує 33 радіостанції в 14 країнах, проте існує перетин межі між «sharp power», коли порушується принцип волюнтаризму – порушення добровільних форм суспільних об'єднань, що заважає змістовному вибору політичних позицій. Також, коли держави маніпулюють візовим режимом або обмежують доступ до критики та накладають самоцензуру, це може бути розглянуто як використання «sharp power». Демократичні режими сприймаються як співвідносні з громадянським суспільством, яке передбачає прозорість відносин між владою і нацією. Дослідники підкреслюють, що Китай міг би більше сконцентруватися на генерації «soft power», а не на суворому контролі партії над державним управлінням. Але доповідь дослідницької лабораторії коледжу Вільгельма і Мері у Вірджинії «Громадські комунікації: кількісна оцінка «soft» дипломатії Китаю та її «добросусідський вплив» підкреслює, що забороняти китайські зусилля щодо «soft power» через їхнє іноді перетворення на «sharp power» було б

помилковим. Проте, важливо дотримуватися роздільної межі між силовим інструментарієм і бути уважним до таких проявів.

Один з прикладів, який ілюструє перетин межі між «soft power» і «sharp power», є урядове агентство Ханьбан, яке керує 500 Інститутами Конфуція та 1000 класами інститутів Конфуція та шкіл по всьому світу з метою просування китайської мови та культури. Однак, цей орган має протистояти обмеженням академічних свобод, оскільки деякі впливові країни зняли з себе зобов'язання щодо цих інститутів Конфуція через перетин межі. Ці приклади свідчать про те, що найкращим захистом від використання китайських «sharp» дипломатичних інструментів є засади демократії в міжнародній взаємодії. Існує загальний консенсус, що уряд Китаю зробив зусилля вплинути на політику інших країн та громад, прямо в їх національному середовищі, для зміцнення своєї репутації та позицій.

Згідно з аналітичними дослідженнями, Китай розробив свою стратегію «sharp» дипломатії, враховуючи особливості кожної країни, такі як проникнення Інтернету, кількість китайської діаспори та настрої суспільства. Китайська «sharp» дипломатія включає такі складові як інформаційна дипломатія (присутність китайських ЗМІ за кордоном), культурна дипломатія (Інститути Конфуція та культурні заходи), обмінна дипломатія (навчання за кордоном та міста-побратими), фінансова дипломатія (інвестиції та гранти), та «елітна» дипломатія (візити та обмін на високому рівні) [33].

Китай зосереджує значні зусилля на вплив у розвинених країнах, таких як Японія, Південна Корея і Австралія, використовуючи різноманітні інструменти китайської дипломатії. Ця стратегія стала відмітною рисою китайської «sharp power» у свідомості світової спільноти.

Застосування «sharp» дипломатії Китаю є ефективним у практиці міжнародних відносин, оскільки вона надає урядовим інституціям можливість позиціонувати політику країни, реагувати оперативного на нагальні потреби, захищати національні інтереси та розуміти китайську громадську думку стосовно глобального управління.

3.2 Рекомендації щодо збільшення ефективності та впливу культурної дипломатії КНР

Культурна дипломатія відіграє важливу роль у зовнішній політиці країни, сприяючи зміцненню взаєморозуміння, співробітництва та підтримки між націями. Китай, з його багатовіковою культурною спадщиною, відіграє все більш вагомую роль на міжнародній арені, тому ефективне використання культурної дипломатії стає надзвичайно важливим для Китайської Народної Республіки (КНР). З метою збільшення ефективності та впливу своєї культурної дипломатії, КНР може врахувати кілька рекомендацій (Рис. 3.1).

Рис. 3.1 Рекомендації щодо збільшення ефективності та впливу культурної дипломатії КНР

КНР може значно збільшити кількість програм обміну для студентів, викладачів, митців та інтелектуальної еліти. Це дозволить іноземним громадянам більше пізнати китайську культуру, мову та спадщину. Важливо також надати стипендії для іноземних студентів, щоб залучити талановиту молодь до навчання в Китаї [12, с. 329].

Для розширення програм обміну і стипендій, КНР може вжити конкретні заходи (Рис. 3.2).

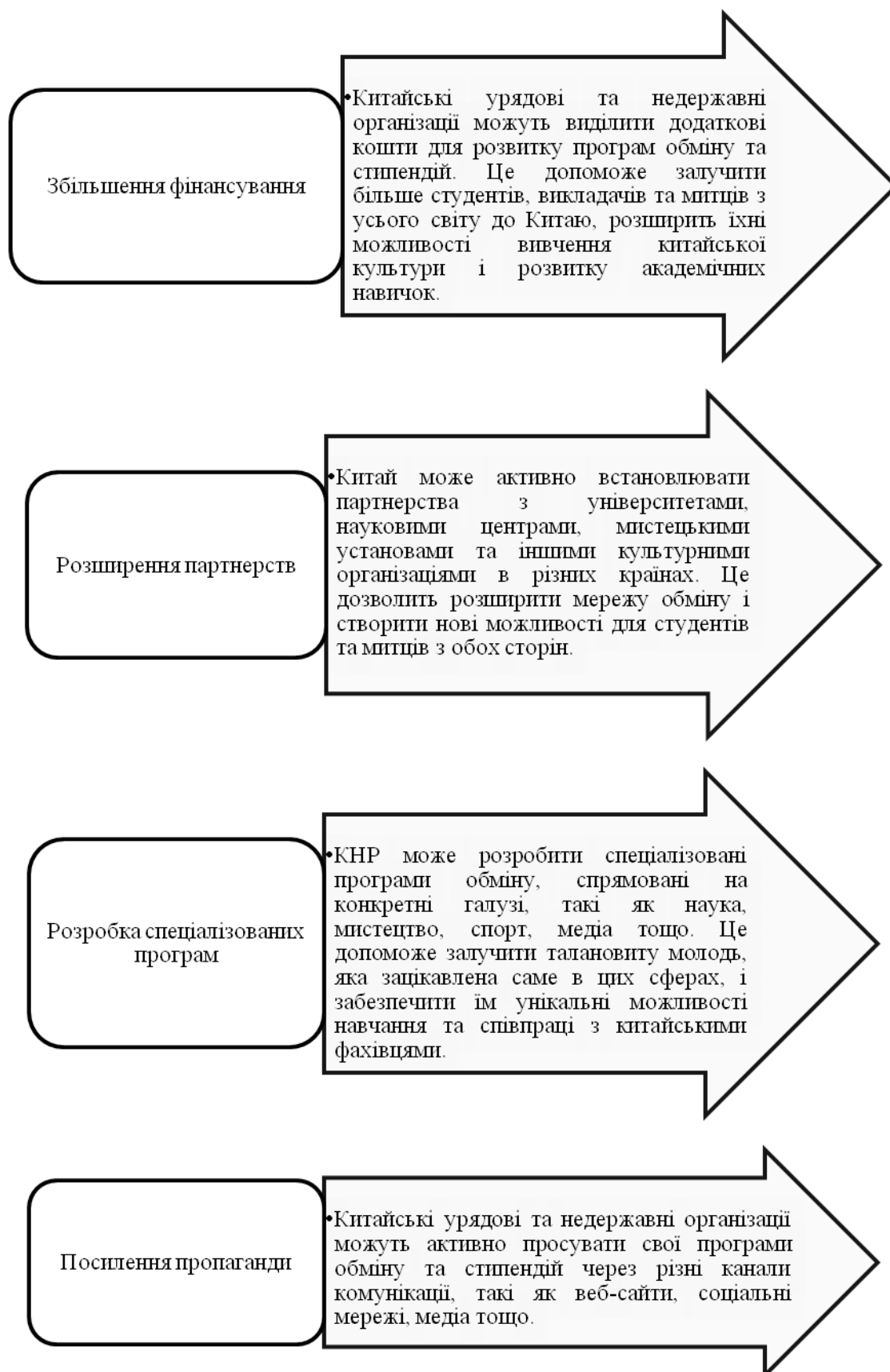

Рис. 3.2 Заходи розширення програм обміну і стипендій

КНР повинна активно сприяти відкриттю китайських культурних центрів у різних країнах світу. Ці центри можуть стати платформами для виставок мистецтва, культурних заходів, мовних курсів та демонстрації традиційних китайських ремесел. Вони також можуть організовувати конференції, семінари та культурні фестивалі, що сприятимуть активнішому обміну думками та ідеями між Китаєм та іншими країнами.

Щоб реалізувати створення китайських культурних центрів і забезпечити їх ефективну роботу, КНР може вжити наступні детальні кроки:

- *Пошук партнерів та сприяння співпраці.* Китайським урядовим і недержавним організаціям слід активно встановлювати контакти з місцевими урядами, культурними установами та іншими зацікавленими сторонами у різних країнах. Це допоможе укласти угоди про співпрацю та отримати необхідну підтримку для відкриття культурних центрів.
- *Вибір відповідних місць.* КНР має ретельно вивчати ринок та вибирати стратегічні місця для розташування культурних центрів. Вони можуть бути розташовані у великих містах або туристичних центрах, де є значний інтерес до китайської культури та потенціал для приваблення відвідувачів.
- *Розробка різноманітних програм.* Китайські культурні центри повинні пропонувати різноманітні програми, що відповідають інтересам та потребам місцевого населення. Це можуть бути виставки мистецтва, культурні виступи, майстер-класи, лекції, курси китайської мови та інші навчальні заходи. Важливо розробити програми, які відображають різноманіття китайської культури та її спадщину.
- *Сприяння талантам.* Китайські культурні центри можуть стати майданчиком для молодих талантів, що пропонують їм платформу для показу своїх здібностей та розвитку [24].

Збільшення медійної присутності Китаю в світі може бути досягнуто за допомогою наступних рекомендацій:

- *Розширення телевізійних каналів та радіостанцій.* Китайським медіа слід розглянути можливість створення нових телеканалів та радіостанцій, які пропагують китайську культуру. Ці канали можуть надавати програми з фокусом на мистецтво, культурні події, кулінарію, традиції та історію Китаю. Крім того, співпраця з місцевими телеканалами та радіостанціями для трансляції китайських програм також може бути ефективним засобом поширення культурної інформації.
- *Розвиток інтернет-платформ.* Китай може активніше працювати над розширенням і покращенням інтернет-платформ, таких як веб-сайти, соціальні мережі, стрімінгові сервіси та блоги. Це надасть можливість широкому колу людей у всьому світі вільно отримувати доступ до китайських культурних контенту, новин, відео та музики. Залучення відомих журналістів, блогерів та впливових осіб з інших країн до китайських медіа також може допомогти привернути увагу та побудувати міцніші зв'язки.
- *Міжнародні співробітництва.* Китай може встановити партнерства з міжнародними медіаорганізаціями, такими як телеканали, радіостанції, інтернет-платформи та видання з інших країн. Це дозволить китайським культурним контентом бути представленим на глобальному рівні [19, с. 870].
- *Креативний контент і мультиплатформені проекти.* Китайські медіа можуть створювати цікавий і креативний контент, який привертає увагу міжнародної аудиторії. Важливо розробляти різноманітні формати, такі як документальні фільми, серіали, анімації та веб-шоу, які ефективно передають культурні цінності та унікальність Китаю. Крім того, створення мультиплатформених проектів, які включають в себе телебачення, веб,

мобільні додатки та соціальні медіа, дозволить залучити різні аудиторії та максимально розповсюдити культурний контент.

- *Програми співпраці та обміну з журналістами та креативними професіоналами.* Китай може започаткувати програми обміну для журналістів, письменників, режисерів та інших креативних професіоналів. Ці програми можуть включати відвідування Китаю, участь у майстер-класах, спільні проекти та співпрацю з китайськими медіа. Це сприятиме взаємному обміну досвідом, зміцненню міжнародних зв'язків та підвищенню розуміння китайської культури.
- *Рекламні кампанії та події.* Китай може організовувати рекламні кампанії та спеціальні події, спрямовані на просування китайської культури. Це можуть бути масові заходи, такі як культурні фестивалі, виставки, концерти та спортивні події, які відбуваються як в Китаї, так і за його межами.

Культурна дипломатія КНР може ефективно використовувати мистецтво та спорт як засоби взаєморозуміння та співробітництва. Організація художніх виставок, музичних фестивалів, танцювальних конкурсів та спортивних змагань залучить увагу та зацікавлення іноземних громадян, дозволяючи їм відчутти багатогранність китайської культури та побудувати позитивне сприйняття КНР [12, с. 332].

Отже, збільшення ефективності та впливу культурної дипломатії КНР можливе шляхом розширення програм обміну і стипендій, створення культурних центрів, заснування молодіжних обмінів, збільшення медійної присутності та підтримки культурних підприємств. Ці заходи сприятимуть поглибленню розуміння та співпраці між Китаєм та іншими країнами, розширенню культурного обміну та зміцненню позиції КНР на світовій арені.

3.3 Порівняння та особливості національних моделей «м'якої сили» КНР і США

«М'яка сила» – це концепція, яка стала значущим інструментом у зовнішній політиці країн у XXI столітті. Вона відноситься до способу впливу на інші країни шляхом заохочення та приваблення, а не шляхом використання фізичної або економічної примусової сили. Національні моделі «м'якої сили» Китайської Народної Республіки (КНР) і Сполучених Штатів Америки (США) представляють два різних підходи до досягнення своїх зовнішньополітичних цілей.

КНР і США – дві великі світові держави, які борються за своє місце у геополітичному порядку. Обидві країни мають розвинені економіки, сильні військові потенціали та впливові регіональні та глобальні амбіції. Проте, їх підходи до застосування «м'якої сили» відрізняються за своїм характером, акцентами та цілями [10, с. 565].

У сучасному світі концепція «м'якої сили» включає різноманітні компоненти, які допомагають державам зберігати й підсилювати свій вплив у міжнародному співтоваристві. На сьогоднішній день виокремлюють кілька основних різновидів «м'якої сили», що доповнюють один одного:

- Економічна «м'яка сила» виражається в інвестиційній привабливості держави та її фінансових здібностях. Розвинуті економіки, бізнескомітети та можливості для іноземних інвесторів створюють позитивне сприйняття та сприяють залученню капіталу.
- Гуманітарна «м'яка сила» ґрунтується на привабливості освітньої системи, наукових досягненнях та технологічному озвитку. Висока якість освіти, наукова співпраця, стипендіальні програми для іноземних студентів сприяють позитивному сприйняттю та залученню талановитої молоді.
- Культурна «м'яка сила» полягає в міжнародному визнанні культурної спадщини держави, національній мові та міжкультурному обміні.

Промоція культурних цінностей, мистецтва, літератури та туристична привабливість сприяють підтримці позитивного іміджу країни.

- Політична «м'яка сила» передбачає розвиток політичних інститутів, демократії, прав людини та розвиток громадянського суспільства. Захист прав та свобод людини, дотримання правових норм сприяють підвищенню авторитету та привабливості країни [3, с. 190].

Структури, сформовані у Сполучених Штатах Америки ще за часів «холодної війни», вважаються найефективнішими в застосуванні інструментів «м'якої сили». Американська модель «м'якої сили» ґрунтується на привабливості культури, способу життя та політичної ідеології країни. Її потенціал нарощується завдяки публічній дипломатії.

Однією з найважливіших державних установ, спрямованих на просування «м'якої сили» США, є Бюро у справах освіти та культури (БСОК- Bureau of Educational and Cultural Affairs), засноване у 1961 році. БСОК має на меті сприяти розвитку взаєморозуміння між США та іншими країнами і здійснює реалізацію різноманітних міжнародних освітніх програм (Рис. 3.3).

Рис. 3.3 Bureau of Educational and Cultural Affairs

Ці програми включають Фулбрайтівську програму (Рис. 3.4)., яка надає гранти аспірантам, викладачам та науковцям для проведення наукових досліджень, фінансування курсів і семінарів з вивчення англійської мови, стипендіальну підтримку для наукових досліджень, організацію літніх семінарів та форумів для поглибленого вивчення США, партнерські програми для збереження контактів між американськими та закордонними освітніми установами, культурні та молодіжні обміни та програми захисту міжнародного культурного надбання.

Рис. 3.4 Програма Фулбрайта

Крім Бюро у справах освіти та культури, існують і інші важливі структури, які допомагають реалізувати культурну «м'яку силу» США. Наприклад, Агентство міжнародного розвитку США (USAID) проводить програми, спрямовані на розвиток культурного сектору, включаючи підтримку художніх проектів, розвиток туризму та збереження культурної спадщини (Рис. 3.5). Також існують некомерційні організації, такі як Американська рада міжнародної освіти (ІІЕ), які здійснюють обмін студентами, науковцями та фахівцями з інших країн [10, с. 567–568].

Усі ці структури та програми сприяють підвищенню привабливості американської культури, способу життя та цінностей, а також покращенню сприйняття та розуміння США в світі. Вони допомагають зміцнювати культурні

зв'язки, побудову партнерських відносин та сприяють розвитку взаємного інтересу та співпраці між народами.

Рис. 3.5 Агентство міжнародного розвитку США (USAID)

Всі програми міжнародного обміну Сполучених Штатів реалізуються на основі федерального закону Фулбрайта-Хейса, прийнятого в 1961 році. Цей закон має на меті забезпечення зростання взаєморозуміння між американським народом та народами інших країн шляхом освітніх та культурних обмінів. Він також спрямований на зміцнення зв'язків США з іншими націями шляхом демонстрації освітніх і культурних інтересів, успіхів і досягнень американського народу та інших націй, а також на розвиток міжнародної співпраці в галузі освіти та культури.

Сьогодні функціонує велика кількість таких організацій, поміж яких вирізняються: Рада з міжнародних відносин (РМВ), Центр стратегічних і міжнародних досліджень (ЦСМД), Фонд Карнегі, Корпорація РЕНД, інститути Брукінгса, Кеннана, Санта-Фе та багато інших. Фахівці цих об'єднань готують аналітичні документи, стратегічні прогнози, виробляють сценарії майбутнього.

Інші НУО і НКО репрезентують себе як «гуманітарні» організації, зокрема фонди Сороса, «Євразія», Макартура, Карнегі, Джеймстаунський фонд та інші.

Не останню роль також відіграють Національний демократичний інститут (НДІ), Інститут Альберта Ейнштейна, Freedom House, Amnesty International, Human Rights Watch.

Сполучені Штати – безумовний лідер у використанні «м'якої сили».

Конкурентними перевагами країни в цій сфері є:

- сукупна економічна, політична та військова потужність; – тривала присутність у державах-мішенях «м'якої сили»;
- комплексність впливу інструментів «м'якої сили»;
- гнучкість інструментів «м'якої сили»;
- великий обсяг фінансування й широке охоплення програм сприяння міжнародному розвитку;
- широка географія й активна діяльність НУО та НКО [1, с. 187–188].

Різниця між культурною «мякою силою» Китаю (КНР) і Сполучених Штатів Америки (США) полягає в підходах, методах та пріоритетах, які вони використовують для впливу на світову сцену.

Китайська «м'яка сила» ґрунтується на використанні культурних ресурсів, економічної сили та дипломатії для зміцнення своєї міжнародної присутності. Китай активно пропагує свою культуру, мову та традиції через масові заходи, такі як фестивалі, концерти, культурні обміни та медіа. Крім того, Китай розвиває свою економічну потужність та надає допомогу іншим країнам шляхом інвестицій, торгівлі, проектів з будівництва і ініціативи «Один пояс, один шлях». Такі підходи дозволяють Китаю залучати симпатію та впливати на інші держави.

З іншого боку, культурна «м'яка сила» США ґрунтується на свободі, демократії, правах людини та просуванні західних цінностей. Американська «м'яка сила» активно використовується через культурні обміни, освітні програми, гуманітарну допомогу, наукові дослідження та громадсько-політичну

діяльність. США сприяють розвитку демократії, правам людини та громадянському суспільству у світі, пропагують англійську мову та американську культуру через програми обміну, такі як програма Фулбрайта та Peace Corps.

Продовжуючи, Китай і США мають різні підходи до політичної системи та своєї ролі на міжнародній арені.

Китайська «м'яка сила» часто пов'язана зі стратегією «китайського сновидіння» і просуванням своєї політичної моделі. Китай ставить акцент на свою внутрішню стабільність та економічний розвиток як основу своєї «м'якої сили». Водночас, він не завжди активно пропагує свої політичні ідеї та систему в інших країнах.

США, натомість, сприяють поширенню демократії та захисту прав людини як важливих складових своєї «м'якої сили». Вони підтримують демократичні рухи, фінансують неприбуткові організації, що працюють у сфері прав людини, та ведуть активну громадсько-політичну діяльність у справі захисту основних цінностей.

Однак, останнім часом можна спостерігати зміни в підходах обох країн. Китай, зростаючи свою глобальну економічну та політичну роль, все більше використовує свою «мяку силу» для просування своїх інтересів та зміцнення свого впливу. США, з іншого боку, зазнають перегляду своєї зовнішньої політики, і в цей час їх підхід до «мякої сили» може зазнати змін [30].

У кінцевому підсумку, різниця між «м'якою силою» Китаю і США полягає у їхніх культурних цінностях, політичних системах та підходах до міжнародних відносин. Обидві країни активно використовують свою «мяку силу» для досягнення своїх стратегічних цілей. Однак, є деякі різниці в їхніх підходах і пріоритетах.

Висновки до розділу 3

Модернізація культурної дипломатії Китайської Народної Республіки (КНР) має значний потенціал і перспективи для зміцнення впливу Китаю в світі. В останні роки КНР активно розширює свою культурну присутність за кордоном, використовуючи різноманітні інструменти і стратегії.

Однією з ключових переваг культурної дипломатії КНР є величезний потенціал китайської культури. Традиційна китайська культура має глибокі корені і унікальну спадщину, яка привертає увагу світової громадськості. Китайська мова, література, мистецтво, кухня та інші аспекти культури є джерелом інтересу для багатьох людей по всьому світу.

Крім того, КНР вкладає значні зусилля у розвиток масової культури і сучасного мистецтва.

Китай також активно використовує сучасні технології і медіа для просування своєї культури. Інтернет, соціальні мережі і цифрові платформи надають КНР можливість досягати аудиторії по всьому світу і передавати свої культурні цінності та ідеї.

Однак, для успішної модернізації культурної дипломатії КНР необхідно враховувати культурні особливості і вподобання інших країн. Ефективна культурна дипломатія вимагає гнучкості і вміння адаптуватися до різних культурних контекстів. Китайська дипломатія повинна враховувати місцеві особливості, цінності та інтереси країн, з якими вони взаємодіють, щоб зберегти довіру і підтримку.

Крім того, важливо забезпечити відкритість і взаємодію між культурами. КНР повинна сприяти обміну культурними цінностями, сприяти активній діалогу та співпраці з іншими країнами. Розбудова партнерських відносин, обмін програмами та спільними проектами сприятимуть поглибленню розуміння і толерантності між культурами.

Також необхідно враховувати сучасні тренди в культурній дипломатії, такі як використання новітніх технологій, інтерактивність та залучення молоді.

ВИСНОВКИ

Китай займає ключове місце у міжнародній економіці та політиці, і його вплив продовжує зростати. Китай є найбільшим світовим експортером товарів і одним із найбільших інвесторів у зарубіжних країнах. Його економіка швидко зростає і вже декілька десятиліть займає важливе місце у світовому ВВП. Китай є місцем виробництва для багатьох міжнародних компаній і грає ключову роль у глобальному ланцюжку постачання. Завдяки своєму географічному розташуванню та великій національній потужності, Китай володіє значним впливом на регіональну та світову політику. Він активно розширює свої економічні та політичні зв'язки з країнами Азії, Африки та Латинської Америки. Китай також грає вагомую роль у міжнародних організаціях, таких як ООН, і активно співпрацює з іншими впливовими державами.

Ключовим елементом китайської зовнішньої політики є ініціатива «Один пояс, один шлях», яка спрямована на розбудову інфраструктури та зміцнення торговельних зв'язків між Китаєм та іншими країнами Євразії. Ця ініціатива набула значного популярності та впливу, створюючи нові можливості для торгівлі та економічного розвитку в регіоні.

Загалом, Китай займає центральне місце у міжнародній економіці та політиці. Його економічний розвиток, геополітичний вплив, ініціативи та технологічні досягнення визначають його роль у сучасному світі. Зростаючий вплив Китаю ставлять перед глобальними гравцями нові виклики та можливості для співпраці.

Поряд із сильними сторонами Китаю, ця країна також стикається з критикою з боку різних сторін.

Китай часто звинувачують у порушенні прав людини. Країна стикається з критикою за репресії проти активістів, журналістів та інших незалежних громадських діячів, обмеження свободи слова та інтернету, релігійний гніт та масштабне використання системи масового спостереження.

Культурна дипломатія Китайської Народної Республіки (КНР) останнім часом набула значної уваги та розглядається як стратегічний інструмент китайської зовнішньої політики. Аналізуючи цей аспект, можна виокремити кілька ключових елементів та проблем, пов'язаних з культурною дипломатією КНР.

По-перше, КНР використовує культурну дипломатію як засіб для підвищення свого міжнародного впливу та презентування китайської культури як привабливого активу. Китай активно інвестує у створення та підтримку культурних центрів, виставок, фестивалів та академічних обмінів, щоб збагатити свою культурну спадщину та відповідати вимогам сучасності.

По-друге, культурна дипломатія КНР спрямована на зміцнення дружніх відносин з іншими країнами. Китай використовує культурні обміни як засіб для розвитку більш глибоких та збалансованих відносин з партнерами. Він надає увагу висвітленню спільних історичних, культурних та цивілізаційних зв'язків з іншими країнами, що допомагає сприяти взаєморозумінню та співробітництву.

Проте, існують і деякі проблеми, пов'язані з культурною дипломатією КНР. По-перше, ініціативи Китаю можуть сприйматися як засіб пропаганди та м'якого впливу з метою зміцнення політичної позиції. Це може породити недовіру та супротив у деяких країнах, особливо там, де існують політичні конфлікти або занепокоєння щодо китайської зовнішньої політики.

По-друге, культурна дипломатія КНР може стикатися з проблемами пов'язаними з культурним релятивізмом. Оскільки культура Китаю має свої унікальні характеристики та цінності, іноді можуть виникати розбіжності з іншими культурами, особливо коли мова йде про права людини, свободу медіа або релігійні свободи. Це може викликати напруження та конфлікти, що потребують додаткових зусиль для пошуку компромісу та взаєморозуміння.

Крім того, існує проблематика доступу до інформації та культурних ресурсів. КНР має систему цензури та обмежень у сфері інтернету та медіа, що може вплинути на розповсюдження китайської культури та сприйняття її

зовнішніми аудиторіями. Це може обмежувати ефективність культурної дипломатії та створювати негативне враження про КНР.

Усупереч цим проблемам, культурна дипломатія КНР залишається важливим інструментом у зовнішній політиці Китаю. Вона допомагає КНР займати впливову позицію на міжнародній арені, зміцнювати взаєморозуміння з іншими країнами та просувати свої інтереси. Залежно від ефективного управління проблемами та врахування потреб інших країн, культурна дипломатія КНР може стати мостом взаєморозуміння та співробітництва між Китаєм та світом.

Модернізація культурної дипломатії Китайської Народної Республіки (КНР) має значний потенціал і перспективи для зміцнення впливу Китаю в світі. В останні роки КНР активно розширює свою культурну присутність за кордоном, використовуючи різноманітні інструменти і стратегії.

Однією з ключових переваг культурної дипломатії КНР є величезний потенціал китайської культури. Традиційна китайська культура має глибокі корені і унікальну спадщину, яка привертає увагу світової громадськості. Китайська мова, література, мистецтво, кухня та інші аспекти культури є джерелом інтересу для багатьох людей по всьому світу.

Крім того, КНР вкладає значні зусилля у розвиток масової культури і сучасного мистецтва.

Китай також активно використовує сучасні технології і медіа для просування своєї культури. Інтернет, соціальні мережі і цифрові платформи надають КНР можливість досягати аудиторії по всьому світу і передавати свої культурні цінності та ідеї.

Однак, для успішної модернізації культурної дипломатії КНР необхідно враховувати культурні особливості і вподобання інших країн. Ефективна культурна дипломатія вимагає гнучкості і вміння адаптуватися до різних культурних контекстів. Китайська дипломатія повинна враховувати місцеві

особливості, цінності та інтереси країн, з якими вони взаємодіють, щоб зберегти довіру і підтримку.

Крім того, важливо забезпечити відкритість і взаємодію між культурами. КНР повинна сприяти обміну культурними цінностями, сприяти активній діалогу та співпраці з іншими країнами. Розбудова партнерських відносин, обмін програмами та спільними проектами сприятимуть поглибленню розуміння і толерантності між культурами.

Також необхідно враховувати сучасні тренди в культурній дипломатії, такі як використання новітніх технологій, інтерактивність та залучення молоді.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бебик В. М. Стратегічні комунікації КНР: зовнішньополітичні, економічні та безпекові аспекти. Стратегічні комунікації у міжнародних відносинах. Монографія. К.: «VADEX», 2019. С. 285–315.
2. Назаренко А. А., Щолокова Г. В. Латиноамериканський напрям зовнішньої політики КНР в контексті розвитку її відносин з США в сучасний період. *Вісник Дніпропетровського університету. Політологія*. 2017. №4. С. 21–28.
3. Петров В. Культурна дипломатія як інструмент протидії гібридним загрозам. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2019. № 1. С. 186–190.
4. Тарабарко К. А. Наукові центри дослідження «м'якої сили» як частина національної стратегії КНР. С. 228–235.
5. Тимофеев О. А. «М'які» методи міжнародного впливу і трансформація зовнішньополітичної парадигми в КНР. *Вісник Тихоокеанського державного університету*. 2009. № 4. С. 191.
6. Трофименко М. В. Трансформація дипломатичної служби Китайської Народної Республіки як необхідність закріплення статусу провідної економіки світу. *Особливості інтеграції України в світовий економічний та політико-правовий простір*: матеріали ІХ Всеукраїнської науковопрактичної конференції. Маріуполь: МДУ, 2013. С. 18–24.
7. Турчин Я. Б. Стратегія «м'якої сили» КНР: основні механізми реалізації на початку ХХ ст. *Гілея: науковий вісник*. Збірник наукових праць. 2011. Вип. 54 (11). С. 657–662.
8. Турчин Я. Зовнішня політика КНР в умовах глобалізації. *Гуманітарні та соціальні науки*: матеріали ІІІ Міжнар. конф. молодих вчених. Л.: Вид-во Львів. політехніки, 2011. С. 218–221.

9. Шевчук О. В. Стратегія «м'якої сили» КНР на початку ХХІ століття. *Наукові праці: науково-методичний журнал*. Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили. 2011. Вип. 150. Т. 162. Політологія. С. 96–100.
10. Blackwill R., Campbell K. Xi Jinping on the global stage: Chinese foreign policy under a powerful but exposed leader. *Council Special Report*. 2016. №74. 53 p.
11. Building National Cohesion and Domestic Legitimacy: A Regime Security Approach to Soft Power in China. *Politics*. №35 (3–4). Pp. 259–272.
12. Chen Y., Koehn P. Yin. The Expanding Roles of Chinese Americans in U. S. – China Relations: Transnational Networks and Trans-Pacific Interactions. *The Journal of Asian Studies*. №62 (2). P. 565–568.
13. Chen Z., Lu M. Is China sacrificing growth when balancing interregional and urban-rural development? *Reshaping Economic Geography in East Asia. The World Bank, Washington DC*. 2009. Pp. 241–257.
14. Chinese outward direct investment in Southeast Asia: how big are the flows and what does it mean for the region? *The Pacific Review*. №17 (3). Pp. 323–340.
15. Cho Y., China's Soft Power: Discussions, Resources, and Prospects. *Asian Surv.* 48 (3). Pp. 453–472.
16. Dewoskin K., Stones I. J. Facing the China Corruption Challenge. *Far Eastern Economic Review*. 2006. № 169 (7). Pp. 37–40.
17. Gallarotti G. Soft Power: What it is, Why it's Important, and the Conditions Under Which it Can Be Effectively Used. *Journal of Political Power*. Vol. 4, №1. 2011. Pp. 25–47.
18. Hartig F. How China Understands Public Diplomacy: The Importance of National Image for National Interests.» *International Studies*. 2016. №18. Pp. 655–680.
19. Huang Y. Dragon's underbelly: An analysis of China's soft power. *East Asia*. №23 (4). Pp. 22–44.
20. Identity and Security in China: The Negative Soft Power of the China Dream. *Politics*. №35 (3–4). Pp. 216–229.
21. Nakano R., Zhu Y. Heritage as Soft Power: Japan and China in International

- Politics. *International Journal of Cultural Policy*. 2020. №26 (7). Pp. 869–881.
22. Shambaugh D. China's Soft-power Push: The Search for Respect. *Foreign Affairs*. 2015. №94. Pp. 99–107.
23. Albert E. China's Big Bet on Soft Power. *Council on Foreign Relations*: вебсайт. URL: <https://www.cfr.org/backgrounders/chinas-big-bet-soft-power> (дата звернення: 24.05.2023).
24. Ashish S. Have the Chinese Core Interests Increased? Vivekananda International Foundation. 2016: веб-сайт. URL: <https://www.vifindia.org/> (дата звернення: 17.05.2023).
25. Barker T. The Real Source of China's Soft Power. *The Diplomat*. 2017: вебсайт. URL: <https://thediplomat.com/2017/11/the-real-source-of-chinassoft-power/> (дата звернення: 22.05.2023).
26. Ferchen M. China keeps the peace. Carnegie – Tsinghua Center for Global Policy: веб-сайт. URL: <http://carnegietsinghua.org/2016/03/08/chinakeeps-peace-pub-63009Jiechi> (дата звернення: 18.05.2023).
27. Full Text of Chinese State Councilor's Article on Xi Jinping's Diplomacy Thought. 2017: веб-сайт. URL: http://www.xinhuanet.com/english/2017-07/19/c_136456009 (дата звернення: 20.05.2023).
28. Hong Y. Growing China's Soft Power: Free Debate and Creative Thinking are Key. *The Business Times*. 2020. URL: <https://www.businesstimes.com.sg/> (дата звернення: 27.05.2023).
29. Isackson P. The Role of Sharp Power in Diplomacy: веб-сайт. URL: <https://www.faiobserver.com/> (дата звернення: 24.05.2023).
30. MacDonald A. Soft Power Superpowers. *British Council. Global trends in cultural engagement and influence*: веб-сайт. URL: <https://www.britishcouncil.org/> (дата звернення: 26.05.2023).
31. Nichols M. China takes first step in \$1 billion pledge to U. N. to fund peace, development: веб-сайт. URL: <https://www.reuters.com/> (дата звернення:

- 15.05.2023).
- 32.Rudd K. How Xi Jinping Views the World: The Core Interests That Shape China's Behavior. *Foreign Affairs*. 2016: веб-сайт. URL: [https:// www.foreignaffairs. com/](https://www.foreignaffairs.com/) (дата звернення: 21.05.2023).
- 33.Schneider M. Sharp Power Focus on China: веб-сайт URL: [https:// www. publicdiplomacyscouncil. org/](https://www.publicdiplomacyscouncil.org/) (дата звернення: 27.05.2023).
- 34.Silver L., Devlin, K., Huang, C. China's Economic Growth Mostly Welcomed in Emerging Markets, but Neighbors Wary of Its Influence. *Pew Research Center*. 2019: веб-сайт. URL: [https:// www. pewresearch. org/](https://www.pewresearch.org/) (дата звернення: 25.05.2023).
- 35.The sharp power of development diplomacy and China's edge: веб-сайт. URL: [https:// www. orfonline. org / expertspeak / sharp-power-developmentdiplomacy-china-edge/](https://www.orfonline.org/expertspeak/sharp-power-developmentdiplomacy-china-edge/) (дата звернення: 27.05.2023).